

Opinnäytetyö (AMK)

Sosionomi

2019

Sari Ojanperä

VANHEMPIEN OSALLISUUS MYNÄMÄEN VARHAISKASVATUKSESSA

Sari Ojanperä

VANHEMPIEN OSALLISUUS MYNÄMÄEN VARHAISKASVATUKSESSA

Uusi varhaiskasvatustalaki sekä varhaiskasvatustoimintaa normittavat perusteet antavat vanhempien osallisuudelle selkeitä tavoitteita sekä edellyttävät vanhempien osallisuuden huomioimista varhaiskasvatuksen arjessa. Vanhemmille on annettava mahdollisuus osallistua varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteutukseen sekä arviointiin.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää vanhempien kokemuksia, ajatuksia sekä tuoda esille, mitkä asiat Mynämäen varhaiskasvatuksessa rakentavat vanhempien osallisuutta. Tutkimustuloksien kautta oli mahdollista saada tietoa, joilla vanhempien edellytykset onnistuneeseen ja tasokkaaseen osallisuuteen voimistuvat. Toimeksiantajani oli Mynämäen kunnan varhaiskasvatus.

Tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Aineistonkeruumenetelmänä käytettiin teemahaastattelua. Saadut aineistot analysointiin aineistolähtöisellä sisällönanalysillä. Tutkimukseen osallistui seitsemän vanhempaa kahdesta eri päiväkodista.

Tutkimus osoitti, että vanhempien osallisuus Mynämäen varhaiskasvatuksessa rakentuu vastavuoroiseen vuorovaikutukseen sekä vanhemman omaan kiinnostuneisuuteen ja aktiivisuuteen. Ratkaisevaa on molemmin puoleinen aktiivisuus ja läsnäolo. Vanhemmille on tärkeää, että heille luodaan avoimesti mahdollisuuksia osallistua varhaiskasvatuksen arkeen omien resurssiansa puitteissa. Tutkimus toi myös esille, että työntekijän työkokemuksella on suoranaisia vaikutuksia vanhempien osallisuuden huomioimisessa.

Tutkimuksen tulokset jaetaan sähköisesti kaikille Mynämäen varhaiskasvatuksen työntekijöille. Näin jokaisella Mynämäen varhaiskasvatusyksiköillä olisi mahdollisuus hyödyntää saatuja tutkimustuloksia seuraavaa toimintakautta ajatellen.

Jatkotutkimuksen kohteena voitaisiin tutkia Mynämäen varhaiskasvatuksen työntekijöiden ajatuksia ja kokemuksia vanhempien osallisuuden tematiikkaan liittyen.

ASIASANAT:

Varhaiskasvatus, vanhempien osallisuus, yhteistyö vanhempien kanssa

BACHELOR'S / MASTER'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Bachelor of social service

May 2019 | 53 number of pages, 6 number of pages in appendices

Sari Ojanperä

PARENTAL INVOLVEMENT IN EARLY CHILDHOOD EDUCATION IN MYNÄMÄKI

The aim of this thesis was to investigate parental involvement in the early childhood education. To make the customer point of view public and to utilize obtained results in the early childhood education. The client was the early childhood education of the municipality of Mynämäki.

This study was carried out by using qualitative methods. The research data was collected from parents with children in early childhood education in the form of theme interview. The method used was data-oriented content analysis.

The research found that parental involvement in early childhood education in Mynämäki are based on mutual interaction and parent's own interest and activity. Both activity and presence are important. It is important for parents to open opportunities to participate in early childhood education within their resources. The research also pointed out that the employee's work experience has a direct impact on the inclusion of parents.

The results of this thesis can be utilized in further development of parental involvement in early childhood education.

KEYWORDS:

Early childhood education, parental involvement, collaboration with parents

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TEHTÄVÄT	7
2.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tehtävät	7
2.2 Tutkimusongelma	7
2.3 Tutkimuskysymykset	7
3 MITÄ ON VARHAISKASVATUS?	9
4 VANHEMPIEN OSALLISUUS VARHAISKASVATUKSESSA	11
5 YHTEISTYÖ VANHEMPIEN KANSSA	13
6 AIEMMAT TUTKIMUKSET	15
7 TOIMEKSIANTAJAN ESITTELY	18
8 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	19
8.1 Tutkimuksen menetelmälliset valinnat	19
8.2 Teemahaastattelu	20
8.3 Aineiston hankinta ja haastattelun toteuttaminen	22
8.4 Tutkimusaineiston sisällönanalysointi	24
9 TUTKIMUKSEN TULOKSET JA LUOTETTAVUUS	26
9.1 Tutkimuksen tulosten tarkastelu	26
9.1.1 Vanhempien osallisuus Mynämäen varhaiskasvatuksessa	27
9.1.2 Varhaiskasvatuksen työntekijät vanhempien osallisuuden tukijoina	33
9.1.3 Vanhempien osallisuuden edistäminen	38
9.2 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	45
10 JOHTOPÄÄTÖKSET JA HYÖDYNNETTÄVYYS	48
10.1 Johtopäätökset	48
10.2 Tutkimuksen hyödynnettävyys	50
LÄHTEET	52

LIITTEET

- Liite 1. Teemahaastattelun runko
- Liite 2. Kuvaus opinnäytetyön prosessista
- Liite 3. Saatekirje vanhemmille tutkimuksesta
- Liite 4. Laadullisen aineiston pelkistäminen
- Liite 5. Esimerkki laadullisen aineiston ryhmittelystä

KUVIOT

Kuvio 1. Haastatteluihin osallistuneet vanhemmat	23
Kuvio 2. Tutkimukseen osallistuneiden lasten iät	26
Kuvio 3. Lapsi ollut hoidossa päiväkodissa	26
Kuvio 4. Vanhempien (n=7) vastaukset kysymykseen "Mitä mielestäsi kuuluu vanhempien osallisuuteen varhaiskasvatuksessa?"	29
Kuvio 5. Vanhemmilta tulleita ideoita toiminnallisiin tapahtumiin	31
Kuvio 6. Vanhempien (n=7) vastaukset kysymykseen "Millainen toiminta houkuttelisi sinua vanhempana osallistumaan varhaiskasvatukseen?"	32
Kuvio 7. Vanhempien (n=7) vastaukset kysymykseen "Koetko, että sinulla on vanhempana mahdollisuus tuoda työntekijöille esille toiveitasi ja mielipiteitäsi kunnioitetaan?"	34
Kuvio 8. Vanhempien (n=7) vastaukset kysymykseen "Koetko, että sinulla on riittävästi aikaa keskustella ja saat tietoa lapsesi päivän kulusta kasvatushenkilöstöltä?"	36
Kuvio 9. Vanhempien (n=7) vastaukset kysymykseen "Vaikuttaako mielestäsi työntekijän koulutus tai työkokemus alalta hänen tapansa ottaa huomioon vanhempien osallisuutta?"	38
Kuvio 10. Vanhempien (n=7) vastaukset kysymykseen "Mitä toivoisitte päiväkodin yhteistyöltä?"	43
Kuvio 11. Vanhempien (n=7) vastaukset kysymykseen "Näetkö varhaiskasvatuksessa esteitä vanhempien osallisuudelle?"	44

1 JOHDANTO

Vanhempien osallisuus varhaiskasvatuksessa on varsin ajankohtainen aihe. Opetushallitus on määrännyt 18.10.2016 varhaiskasvatussuunnitelman perusteista ja ne on otettu käyttöön 1.8.2017 lukien. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on valtakunnallinen määräys, jonka mukaan paikalliset ja lasten varhaiskasvatussuunnitelmat laaditaan ja varhaiskasvatusta toteutetaan. Määräys edellyttää kunnan, kuntayhtymän tai muun palvelun tuottajan laatimaan varhaiskasvatussuunnitelma ja noudattamaan perusteiden määräyksiä. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet tukevat ja ohjaavat varhaiskasvatuksen järjestämistä, toteuttamista ja kehittämistä. Lisäksi perusteiden tarkoituksena on edistää laadukkaan ja yhdenvertaisen varhaiskasvatuksen toteutumista koko maassa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 3-5.) Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet korostaa yhteistyön tärkeyttä vanhempien kanssa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 32). Tutkimukseni teon aikana Opetushallitus antoi määräyksen uusista varhaiskasvatussuunnitelman perusteista 19.12.2018, jotka astuivat voimaan 1.1.2019. Tämä tarkoittaa sitä, että paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat päivitetään ja otetaan käyttöön elokuussa 2019. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018.)

Uusi varhaiskasvatustalaki (540/2018, 20§) astui voimaan 1.9.2018, jossa on sisällytetty lakipykälä liittyen osallisuuteen ja vaikuttamiseen. Uuden varhaiskasvatustalain sekä varhaiskasvatustoimintaa normittavan perusteiden myötä on mielestäni tärkeää tutkia vanhempien osallisuutta ja sen toteutumista varhaiskasvatuksen arjessa. Selkeiden tavoitteiden myötä Mynämäen varhaiskasvatuksen työntekijät ovat uudistuksien jälkeen pohjineet ja ideoineet keinoja, joilla olisi mahdollista lisätä vanhempien osallisuutta. Tutkittua tietoa vanhempien osallisuudesta varhaiskasvatuksesta löytyi yllättävän vähän. Tutkijana halusin lähteä selvittämään, miten toteutuu vanhempien osallisuus ja vaikuttaminen muutoksien jälkeen Mynämäen varhaiskasvatustalasyksiköissä? Asiakasnäkökulman avaaminen kvalitatiivisen tutkimuksen kautta antaa Mynämäen varhaiskasvatuksen työntekijöille ainutlaatuista tietoa vanhempien osallisuuden kokemuksista sekä viitteitä osallisuuden edistämisen tukemiseksi.

2 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TEHTÄVÄT

2.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tehtävät

Tutkimuksen tarkoituksena oli tuoda näkyväksi vanhempien osallisuuden näkökulmaa Mynämäen varhaiskasvatuksessa. Millainen kuva heille oli muodostunut vanhempien osallisuudesta Mynämäen varhaiskasvatuksessa? Tavoitteena oli saada kartoitettua vanhempien kokemuksia, odotuksia, toiveita, kehittämideoita, jotka liittyvät vanhempien osallisuuteen varhaiskasvatusyksikön arjessa ja toiminnassa. Saadut tutkimustulokset tukisivat varhaiskasvatuksen työntekijöitä vanhempien kanssa tehtävässä kasvatusyhteistyössä ja lapsen edun toteutumista varhaiskasvatuksessa. Ideaalina oli saada vanhemmilta erilaisia, ehkä uusiakin näkökulmia asian tarkasteluun, ja pyrkiä asiakaslähtöiseen kehittämiseen.

Tutkimukseni tarkoitus oli piirteiltään kartoittava. Kartoittavan tutkimuksen avulla on mahdollista etsiä uusia näkökulmia, löytää uusia ilmiöitä, selvittää vähän tunnettuja ilmiöitä, kehittää hypoteeseja ja katsoa mitä tapahtuu. Kartoittavat tutkimuskysymykset vastaavat kysymysnoihin mitä, miten ja mitkä? (Hirsjärvi ym. 2016, 138.) Täten tavoitteena oli avata uusia näkökulmia ja tätä kautta mahdollistaa nykyistä syvällisempi ja kokonaisvaltaisempi ymmärrys liittyen vanhempien osallisuuteen. Tärkeää oli myös kartoittaa, missä laajuudessa vanhemmat haluavat olla mukana varhaiskasvatuksen arjessa?

2.2 Tutkimusongelma

Tutkimusongelman tarkka määrittely luo perustan tutkimukselle. (Vilka 2005, 45). Tutkimuksen avulla tuodaan julki ongelma mahdollisimman täsmällisesti ja tarkkarajaisesti. Tarkoituksena on löytää tutkimuksen johtoajatus, joka tiivistää tutkimusongelman. (Hirsjärvi ym. 2016, 126.) Tämän tutkimuksen tutkimusongelmana oli, miten vanhemmat kokevat Mynämäen varhaiskasvatuksen osallisuuden?

2.3 Tutkimuskysymykset

Tutkimusongelma muodostaa tutkimuksen pääkysymyksen. Pääkysymyksen kautta saadaan esille alakysymykset eli teoreettiset tutkimuskysymykset. Tutkimuskysymyksiä

ei tehdä suoraan haastateltaville eli informanteille. Tavoitteena olisi, että teoreettiset tutkimuskysymykset auttaisivat tutkimusongelman ratkaisussa. (Vilka 2005, 45.)

Yhdellä tutkimuksella on mahdollista tutkimusongelman sisällä hakea vastausta vain kahteen tai enintään neljään teoreettiseen tutkimuskysymykseen. (Vilka 2005, 46).

Teoreettisia tutkimuskysymyksiä tutkimuksessani oli yhteensä kaksi, joiden tarkoituksena oli kuvailla vanhempien osallisuutta sekä tuottaa konkreettisia keinoja vanhempien osallisuuden edistämiseen.

Tutkimuskysymykset:

1. Millaista on vanhempien osallisuus Mynämäen varhaiskasvatuksessa?
2. Miten vanhempien osallisuutta voitaisiin edistää Mynämäen varhaiskasvatuksessa?

3 MITÄ ON VARHAISKASVATUS?

”Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa korostuu pedagogiikka.” (Varhaiskasvatustalaki 540/2018, 2§). Suomessa järjestettävä varhaiskasvatus sisältää perheille tarjotun mahdollisuuden päivähoitoon, joka on tavoitekeskeistä ennen lapsen siirtymistä perusopetuksen piiriin. Varhaiskasvatuksen katsotaan rakentavan johdonmukaista ja kokonaisvaltaista polkua kohti elinikäistä oppimista. (Salminen 2017, 135.)

Varhaiskasvatus on vahvasti arvo pohjaista, jossa korostuu erityisesti lapsen oikeuksien sopimus. Yleisperiaatteena on lapsen edun ensisijaisuus. Lapsen omilla mielipiteillä on merkitystä varhaiskasvatusta suunniteltaessa ja toteuttaessa. Lapsella on oikeus hyvinvointiin, huolenpitoon ja suojeluun tasa-arvoisesti, eikä hänen tulisi joutua syrjinnän kohteeksi varhaiskasvatuksessa ollessaan. (Salminen 2017, 136.)

Varhaiskasvatustalaki määrittelee varhaiskasvatuksen tavoitteet. Lain tavoitteena on edistää lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia huomioiden hänen ikänsä ja kehitystasonsa sekä tukea ja edistää elinikäistä oppimista unohtamatta koulutuksellista tasa-arvoa. Pedagogisen toiminnan tulee olla monipuolista ja mahdollistaa arjessa myönteisiä oppimiskokemuksia. Varhaiskasvatusympäristön tulee olla turvallinen, terveellinen sekä oppimista eteenpäin viemää. Lasta ja lapsuutta tulee kunnioittaa ja tarjota mahdollisimman pitkäaikaisia vuorovaikutussuhteita. Tärkeää on myös antaa yhdenvertaisia mahdollisuuksia varhaiskasvatukseen lapsille riippumatta heidän vakaumuksellisesta taustastaan tai kulttuuriperinteestään. Lain yhtenä tavoitteena on tunnistaa ja vastata lapsen yksilöllisiin tuen tarpeisiin monialaisessa yhteistyössä. Ohjata ja kehittää lasta yhteistyö- ja vuorovaikutustaidoissa, jotta lapsi pystyy toimimaan vertaisryhmässä vastuullisesti, eettisesti sekä toisia ja yhteiskuntaa kunnioittaen. Lapselle tulee antaa edellytyksiä osallistua ja vaikuttaa asioihin, jotka häneen liittyvät. Lain kautta pyritään yhteistoimijuuteen lapsen, vanhemman tai hänen huoltajansa kanssa, jotta lapselle suotaisiin mahdollisimman tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi unohtamatta vanhemmuuden tukemista. (Varhaiskasvatustalaki 540/2018, 3§.)

Kunta on velvollinen järjestämään varhaiskasvatusta. Laajuus ja toimintamuodot riippuvat ilmenevistä tarpeista. Varhaiskasvatuksen järjestämistä, tuottamista ja päättämistä ohjaa ensisijaisesti lapsen etu. Varhaiskasvatusta voidaan toteuttaa päiväkodissa, perhepäivähoidossa tai avoimena varhaiskasvatustoimintana. Varhaiskasvatukseen ovat

oikeutettuja alle oppivelvollisuusikäiset lapset tai sitä vanhemmat lapset, jos erityiset olosuhteet sitä edellyttävät. Lapsen on mahdollista saada varhaiskasvatusta suomen, ruotsin tai saamen kielellä riippuen lapsen äidinkielestä. (Varhaiskasvatustalaki 540/2018, 1§, 4-5§, 8§.) Varhaiskasvatukseen osallistui Suomessa vuoden 2017 loppuun mennessä yhteensä 70,7 % väestön 1-6-vuotiaista lapsista. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2018).

Varhaiskasvatus perustuu voimakkaasti moniammatilliseen tiimityön ideologiaan. Eri ammattiryhmät täydentävät toisiaan varhaiskasvatuksen arjessa ja luovat parhaimmillaan toimiessaan erittäin päteviä työtiimejä. (Salminen 2017, 141.) Tulevaisuudessa olisikin tärkeää keskittyä ammatillisten roolien selkeyttämiseen varhaiskasvatuksen työkentillä. Huolellisella ja jatkuvalla kehittämistyöllä taataan korkeatasoisen varhaiskasvatuksen säilyminen myös tulevaisuudessa. (Salminen 2017, 151.)

4 VANHEMPIEN OSALLISUUS VARHAISKASVATUKSESSA

Varhaiskasvatuslain mukaan ”lapsen vanhemmille tai muille huoltajille on annettava mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Lapsille ja heidän vanhemmilleen tai muille huoltajilleen on toimipaikassa järjestettävä säännöllisesti mahdollisuus osallistua varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja arviointiin.” (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 20§.)

Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri on inklusiivista, joka tukee osallisuutta, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Tämä edellyttää omalta osaltaan vanhempien aloitteiden, näkemysten ja mielipiteiden arvostamista. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 30.) Varhaiskasvatuksen toimintakulttuurilla tarkoitetaan yhteisön vuorovaikutuksen tuloksena syntynyttä kokonaisuutta, joka on historiallisesti ja kulttuurisesti sävyttynyt. Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria ovat luomassa arvot, periaatteet, työtä ohjaavat normit, työtavat sekä oppimisympäristöt. Näiden lisäksi toimintakulttuuria tuotetaan yhteistyön, vuorovaikutuksen, henkilöstön tietotaidon, ammatillisuuden, johtajuuskäytäntöjen, organisoinnin ja kehittämisen kautta. Toimintaympäristöllä on syy-seurausyhteys varhaiskasvatuksen laatuun. Tämän vuoksi toimintakulttuuriin tulee kiinnittää erityistä huomiota ja arvioida sen vaikutuksia varhaiskasvatusympäristöissä. Ilman jatkuvaa kehittämisenäkökulmaa on vaikeaa tuottaa laadukkaita varhaiskasvatuspalveluita. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 28-29.)

Erityistarpeita omaavilla lapsilla vanhempien osallisuus korostuu varhaislapsuuden aikana. Kansainvälisessä erityisopetuslehden artikkelissa Acar ja Akamoglu korostavat vanhempien osallisuutta ja roolin tärkeyttä. (Acar & Akamoglu 2014, 80.) Perhekokonaisuudet ovat erilaisia ja ainutlaatuisia. Kasvattajien on tärkeää hyväksyä erilaisista taustoista tulleita perhekokonaisuuksia sekä saada selvitettyä vanhemmilta arvokasta tietoa lapsen kehityksestä sekä mielenkiinnon kohteista. (Acar & Akamoglu 2014, 82.) Artikkelin kirjoittajat pitävät tärkeänä varhaiskasvatuksen toiminnan näkyväksi tekemistä vanhemmille. Avoimuus ja erilaisten vaihtoehtojen tarjoaminen voi kannustaa vanhempia aktiivisuuteen ja osallisuuteen. (Acar & Akamoglu 2014, 92.) Kasvattajien on tärkeää myös huomioida vanhempien elämän monimutkaisuudet, heidän huolensa, yksilölliset tarpeensa ja resurssinsa. Odotukset liittyen vanhempien osallisuuteen tulisi olla selkeitä ja kohtuullisia. Näin toimimalla vanhemmille annetaan mahdollisuus tehokkaaseen

osallisuuteen, joka myös parantaa lapsen kokonaisvaltaista kehitystä. Vanhempien osallisuutta ei ole mahdollista toteuttaa artikkelin kirjoittajien mukaan ilman huolellista suunnittelua sekä aktiivista ylläpitoa. (Acar & Akamoglu 2014, 95.)

Vanhempien osallisuus vaikuttaa huomionarvoisesti lasten hyvinvoinnin turvaamiseen. Välillisesti vanhempien osallisuudella on vaikutusta myös kasvattajien työhyvinvointiin. Toimiva yhteistyö edistää varhaiskasvatuksen toimintakulttuurin yhteisöllisyyttä, vanhempien aktiivisuutta sekä lisää vanhempien tietoisuutta varhaiskasvatuksen arjesta. (Heinonen ym. 2016, 230.)

Tutkimustietoa vanhempien aktiivisuudesta, halusta ja tarpeesta osallistua lapsensa varhaiskasvatukseen on vähäisesti saatavilla. Yleisesti ottaen voidaan kuitenkin sanoa, että äideillä on perinteisesti ollut hoivaavampi ja vastuullisempi rooli päivähoidon kontekstissa. Isien osallisuus on hyvin epätasaista. Vaikuttavina tekijöinä isien osallisuuden vähyteen on useita. Näitä lienevät varhaiskasvatuksen vahva kulttuurinen naisvaltaisuus, sukupuoliroolisidonnaisuudet sekä tasa-arvoasiat. Kulttuuriset muutokset eivät tapahdu hetkessä. Suotavaa olisi, jos pikkujoukkoa saataisiin lisää miehiä varhaiskasvatuksen työntekijöiksi. (Mykkänen & Böök 2017, 84-85.)

5 YHTEISTYÖ VANHEMPIEN KANSSA

Varhaiskasvatuslain mukaan ”lapsen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan yhteistyössä henkilöstön ja lapsen vanhemman tai muun huoltajan kanssa. Lapsen mielipide on selvitettävä ja otettava huomioon varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa.” (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 23§.) Vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön merkityksen tärkeys tulee tiedostaa ja huomioida varhaiskasvatuksessa. Yhteistyöllä pyritään edistämään lasten terveellistä ja turvallista kasvua, kehitystä ja oppimista. Kasvatusyhteistyö vaatii molemminpuolista sitoutumista, luottamuksen rakentamista, tasa-arvoista vuorovaikutusta ja keskinäistä kunnioitusta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 32-33.)

Vanhempien kanssa tehtävään kasvatusyhteistyöhön nivoutuviin arvoista, tavoitteista ja vastuista keskustellaan yhteisesti. Yhteistyössä korostuu vuorovaikutus, jossa huomioidaan perheiden moninaisuus, lasten yksilölliset tarpeet sekä vanhemmuuteen kytkeytyvät asiat. Tarpeen vaatiessa käytetään tulkkia, jotta molemminpuolinen ymmärrys taat-taisiin. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 33.) Onnistuneen yhteistyön tuloksena ymmärrys perheiden monipuolisiin tilanteisiin lisääntyy. Vain yhteistyön kautta on mahdollista lähteä selvittämään parhaita tapoja lapsen tukemiseen sekä kotona että varhaiskasvatuksen piirissä. (Salminen 2017, 146).

Yhteistyö varhaiskasvatuksessa on moninaista ja sisältää eri tehtäviä. Päivittäisten kuulumisten vaihtaminen ja myönteisesti kerrotut viestit lapsen oppimisen ja kehityksen etenemisestä edistävät yhteistyötä vanhempien kanssa. Yhteiset havainnot ja dialogit edesauttavat lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia. Yhteistyön tärkeys korostuu varhaiskasvatuksen siirtymävaiheissa. Esimerkkinä hoidon aloittaminen tai hoitopaikan vaihtuminen. Yhteistyön merkitys tehostuu suunniteltaessa ja toteutettaessa tukitoimia lapsen hyväksi. Varhaiskasvattajien on helpompi ottaa puheeksi vanhempien kanssa herännyt huoli, jos aiemmin luotu keskusteluilmapiiri on luottamuksellinen ja toista kunnioittava. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 33.)

Yhteistyö vanhempien kanssa on olennainen osa varhaiskasvatuksessa tehtävää työtä, jonka toteutumista ja onnistumista tulee säännöllisesti arvioida. Yhteistyö edellyttää tiivistä yhteistyötä, johon osallistuvat sekä vanhemmat että kasvattajat. Kasvattajien tulee tiedostaa oma ammatillinen tehtävänsä. Tämä tarkoittaa edellytyksien tuottamista, aktiivisuutta ja yhteistyön tarjoamista lasten vanhemmille. (Koivunen & Lehtinen 2015, 114.)

Yhteistyössä käytetään hyväksi tieto- ja viestintäteknologiaa. Yhteistyö antaa mahdollisuuksia edistää lisäksi vanhempien keskinäistä vuorovaikutusta ja yhteisöllisyyttä. Yhteinen toiminta ja verkostoituminen myötävaikuttaa positiivisesti myös henkilöstön työhön. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 33.)

Vanhempien ja varhaiskasvatuksen välinen suhde tulee näkyväksi Bronfenbrennerin ekologisen teorian kautta. Ekologinen teoria tarkastelee yksilön vuorovaikutusta ja kehitystä erilaisissa kasvuympäristöissä. Ekologisen teorian mielenkiinnon objektina on prosessien sisältö, joka avaa vastauksia kysymyksiin mitä ajatellaan, toivotaan tai tiedetään. Ekologinen teoria näkee kehityksen elinikäisenä jatkumona. (Puroila & Karila 2001, 205-207.)

Bronfenbrennerin teoriassa ympäristön käsitetään koostuvan erilaajuisista sisäkkäisistä kokonaisuuksista ja niiden keskinäisistä suhteista mikro-, meso-, ekso- ja makrosysteemeissä. Mesosysteemi käsittää kehittyvän henkilön sisältävien kahden tai useamman ympäristön väliset yhteydet ja prosessit. Kodin ja päiväkodin keskinäiset vuorovaikutussuhteet kuuluvat mesosysteemiin. Mesosysteemi tuottaa yhteydet mikrosysteemien välille. (Puroila & Karila 2001, 207-209.)

Mesosysteemin luonteeseen ja toimivuuteen tulee kiinnittää huomiota, erityisesti kehittyvän yksilön siirtyessä mikrosysteemistä toiseen kuten lapsen aloittaessa päivähoidon. Varhaiskasvatuksen toimivuutta edistävät tutustumiskäynnit, sopusointuiset rooliodotukset, yhteisymmärrys päämäärien välillä, avoimuus ja henkilökohtainen vuorovaikutus kommunikoinnissa. (Puroila & Karila 2001, 212-213.)

Onnistunut yhteistyö vaatii yhteen hiileen puhaltamista, aitoa kohtaamista, kuuntelua sekä vuorovaikutusta. Tavoitteena on luoda lapsen edun mukaisesti toimivaa yhteistyötä, joka tukee ja rikastuttaa lapsen kasvua ja kehitystä mahdollisimman monipuolisesti. Samalla tuetaan myös vanhempia lapsensa kasvatustehtävässä. (Mykkänen & Böök 2017, 86.)

6 AIEMMAT TUTKIMUKSET

Hakyemez-Paul, Pihlaja ja Silvennoinen (2018) Turun yliopistolta ovat julkaisseet tutkimuksen Varhaiskasvatuksen Tiedelehdessä, jossa vanhempien osallisuutta tarkastellaan lastentarhanopettajien näkemysten ja asenteiden kautta. Tutkimustieto kerättiin anonyymisti yhteensä 287 lastentarhanopettajalta, joiden työkokemus alalla, koulutustausta ja tasot sekä lapsiryhmien iät vaihtelivat. (Hakyemez-Paul ym. 2018, 82-83.) Artikkelin kirjoittajat tuovat esille muiden tutkijoiden todistuksia siitä, että vanhempien osallisuus on merkittävässä roolissa, kun tarkastellaan lasten tulevaa koulumenestystä sekä kokonaisvaltaista kehitystä ja hyvinvointia. (Hakyemez-Paul ym. 2018,77). Tutkimustulokset osoittavat, että alan työkokemuksella sekä mistä koulutuslaitoksesta lastentarhanopettaja on valmistunut, on merkitystä lastentarhanopettajan yleiseen näkemykseen liittyen vanhempien osallisuuteen. (Hakyemez-Paul ym. 2018, 84). Mitä pidempi työkokemus lastentarhanopettajalla on takanaan, sitä positiivisemmin hän asennoituu vanhempien osallisuuteen sekä tuo julki avoimesti vanhemmille päiväkodin toimintaa. Hän houkuttelee ja antaa mahdollisuuden vanhemmille osallistua vapaaehtoisesti mukaan päiväkodin toimintaan ja yhteisiin päätöksentekoprosesseihin. Yksi suurimmista esteistä vanhempien osallisuudelle on ajan puute. Tutkimus tuotti myös tutkijoita yllättävän tuloksen. Lasten iän kasvaessa myös vanhempien vapaaehtoinen osallistuminen ja kodin osuus osallisuudesta lisääntyy. Lastentarhanopettajat kutsuvat vanhempien lasten vanhempia herkemmin keskustelemaan lapsensa kehityksestä ja jakavat suunnitelmiaan vanhemmille. Tulos yllättää, kun mietitään vauvojen ja pikkulasten tarpeita. (Hakyemez-Paul ym. 2018, 91-93.)

Leivon (2017) mukaan vanhempien osallisuus rakentuu tiedonsaannin, keskinäisen arvostuksen, kasvattajien asenteiden sekä vanhempien oman aktiivisuuden kautta. Avoinuus, vuorovaikutteisuus ja arjen pienet teot ovat vahvasti yhteydessä vanhempien osallisuuden kokemukseen. Onnistuakseen vanhempien osallisuus tarvitsee arvostavaa ja turvallista ilmapiiriä. Ilmapiiri ei synny itsestään, vaan vaatii kasvattajilta hyvien vuorovaikutustaitojen ylläpitoa sekä rohkeutta jakaa valtaa ja vastuuta myös lasten huoltajille. Tutkimuksessa vanhempien osallisuutta koettiin vaihtelevissa keskustelu- ja vuorovaikutustilanteissa joko henkilökohtaisesti tai lapsen välityksellä. Vanhempien osallisuuteen liittyvien asioiden katsottiin vaikuttavan laajemmin myös muihin vanhempiin ja heidän perheyhteisöihinsä. Tutkimusaineisto kerättiin kahdesta eri päiväkodista ja yhteensä

narratiiveja oli 20. Mukana oli sekä suomalaisia että monikulttuurisen taustan omaavia vanhempia. (Leivo 2017.)

Vuorenmaan (2016) tutkimuksen mukaan vanhempien osallisuus oman lapsensa palveluissa oli vahvaa. Palveluiden kehitystyöhön osallistuttiin vanhempien toimesta keskinertaisesti (Vuorenmaa 2016, 87.) Vuorenmaan tutkimuksessa vanhemmat arvioivat osallisuuttaan lastenneuvoloiden, kouluterveydenhuollon, päivähoidon, esiopetuksen ja perusopetuksen piirissä. Tutkimusaineisto kerättiin postikyselynä alle 9-vuotiaiden lasten vanhemmilta. (Vuorenmaa 2016, 45-46.) Osallisuuden kokemus palveluiden piirissä arvioitiin vahvemmaksi äideillä, kuin isillä. Tutkimus toi esille osallisuutta heikentäviä ja vahvistavia tekijöitä. Heikentävinä tekijöinä olivat huolet vanhemmuudessa, stressi arjessa, vähäiset avunsaanti mahdollisuudet läheisverkostolta sekä työntekijälähtöinen päätöksenteko. Vanhempien osallisuutta vahvistavia seikkoja olivat riittävät vaikuttamismahdollisuudet, päätöksentekoon osallistuminen sekä tiedonsaanti. (Vuorenmaa 2016, 87.)

Alatalon (2015,1.) pro gradu- tutkielman tarkoituksena on kartoittaa vanhempien kokemuksia vanhemmuuden tukemisesta päiväkodin kontekstissa ja lisäksi avata kehittämisenäkökulmaa vanhemmuuden tukemiseen. Tutkimustulokset toivat esille sen, että vanhemmuuden tukeminen tutkimuspäiväkodeissa oli kirjavaa ja epäyhtenäistä. Vanhempien halukkuudessa saada tukea vanhemmuuteen päiväkodin kasvatushenkilökunnalta oli vaihtelevuutta. Osa vanhemmista ei kokenut tarvitsevansa keskustelua kasvattajien kanssa, toiset taas halusivat niitä lisää nykyistä enemmän. Yleisesti vanhemmat halusivat vanhemmuuden tukemisen läsnäolevuutta arjessa sekä halua tulla kohdatuksi ja huomioiduksi päiväkodin arkisissa tilanteissa. Päiväkodin toimintakulttuuriin kaivataan vanhempien puolesta myös muutosta. Nykyinen toimintakulttuuri ei tue monipuolisesti vanhempien osallisuutta varhaiskasvatukseen tai päiväkodin toimintaan. (Alatalo 2015, 75.)

Alatalon tutkimustulosten mukaan vanhemmuuden tukemisen perustan luovat avoin ja luottamukseen perustuva vuorovaikutus kasvattajien kanssa. Luottamuksellisen vuorovaikutussuhde tulee nähdä prosessina, joka ei tapahdu hetkessä. Se vaatii vastavuoroista kiinnostusta. Päiväkodin työntekijälle kuuluu ammattinsa puolesta vuorovaikutussuhteen ylläpitäminen. Kaikista tärkeimmäksi vanhemmat kokivat aidon ja välittävän kohtaamisen, johon vaikuttavat niin sanallinen kuin sanatonkin viestintä. Kohtaamisten ja kohdatuksi tulemisten kautta vanhemmat muodostavat mielikuvan henkilökunnasta ja varhaiskasvatusyksikön laadusta. (Alatalo 2015, 75.) Tutkimus toi myös esille arjen

hektisuuden, joka osaltaan haittaa vanhempien kohtaamista. Rauhallista paikkaa keskusteluille, jotka tukisivat vanhemmuutta ja lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia, on haastavaa löytää. Myös vähäinen henkilöstömäärä rajoittaa aitoa vanhempien kohtauksia ja keskusteluja. Työntekijällä ei ole aina mahdollista irrottautua lapsiryhmästä, vaikka vanhemmalla olisi tarvetta kahdenkeskiseen keskusteluun. (Alatalo 2015, 76-77.)

Pääkaupunkiseudun varhaiskasvatuksen kehittämissyksikkö VKK-Metro toteutti keväällä 2011 kyselyn, jossa kartoitettiin vanhempien osallisuutta päivähoidossa. Toisena tutkimuskohteena oli työtiimien osallisuus työyhteisössä. (Venninen ym. 2011, 4). Tutkijat halusivat tuoda julki henkilökunnan näkemyksien rinnalle vanhempien näkökulmaa ja kokemuksia osallisuudesta. Tutkimukseen osallistui 62 vanhempaa pääkaupunkiseudulta. (Venninen ym. 2011, 8-9.) Tutkimukseen osallistuneiden vanhempien mukaan 90 % vanhemmista tekivät eniten aloitteita haku- ja tuontitilanteissa, joissa keskityttiin perushoittoon ja informaation saamiseen lapsesta. Vasukeskustelut antoivat myös vanhemmille mahdollisuuden esittää toiveitaan liittyen perushoittoon, pedagogiseen toimintaan tai ryhmien muodostumiseen. (Venninen ym. 2011, 12.)

Vanhemman oma aktiivisuus korostuu osallisuuden tunteessa ja vaikutusmahdollisuuksissa. Tosin vanhemmasta vaatimus aktiivisuudesta voi tuntua liialliselta kiireisen arjen ja työelämän haasteiden pyörteissä. Tiedonkulkuun kohdistui runsaasti parantamisen varaa. Avoimuus ja toiminnan näkyväksi tekeminen takaavat parhaat edellytykset toimivalle kasvatusyhteistyölle. Vanhempien osallisuutta voimakkaasti heikentävinä tekijöinä nähtiin rutiinit ja pinttyneet tavat, joista ollaan pidetty kiinni päiväkotimaailmassa jo vuosia. Varsinkin uudet vanhemmat voivat tietämättään rikkoo niitä ja kokea itsensä tunkeilijoiiksi, jotka tuppautuvat työntekijöiden reviirille. (Venninen ym. 2011, 55-56.)

7 TOIMEKSIANTAJAN ESITTELY

Toimeksiantajana oli Mynämäen kunnan varhaiskasvatus. Mynämäen asukasluku oli vuoden 2017 loppuun mennessä 7838 asukasta, joista varhaiskasvatuksen piirissä 0-6-vuotiaista lapsista oli 512 eli 7 % väestöstä. (Kuntaliitto 2018.) Tutkimuksen kohteiksi valikoitui kaksi erikokoista varhaiskasvatusyksikköä Mynämäen varhaiskasvatuksesta. Toinen yksikkö oli pieni Karjalan päiväkoti maaseudun rauhassa ja toinen suuri Vaahteramäen päiväkoti Mynämäen keskustassa, johon kuuluu yhteensä seitsemän eri osastoa. Tutkimuksen kohteiksi valikoitui tietoisesti kaksi erisuuruista ja sijainti lähtökohdittaan erilaista varhaiskasvatusyksikköä.

Mynämäen varhaiskasvatus on alle kouluikäisille lapsille suunnattua monipuolista ja laadukasta palvelua, jonka keskeisinä periaatteina ovat lapsen arvostaminen sekä turvallisen lapsuuden luominen yhteistyössä vanhempien kanssa. Päivittäisissä toiminnoissa korostuvat leikin, liikunnan ja luonnon arvostaminen. (Mynämäen varhaiskasvatuksen www-sivut 2018.)

8 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

8.1 Tutkimuksen menetelmälliset valinnat

Toteutin tutkimukseni kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Tutkimus tuki työelämälähtöistä kehittämistyötä. Toimeksiantajani oli Mynämäen kunnan varhaiskasvatus. Syyskuussa 2018 tiedustelin suullisesti varhaiskasvatusjohtaja Erja Santaselta mahdollisia opinnäytetyön aiheita ja samalla toin esille olevani kiinnostunut tutkimaan vanhempien osallisuutta Mynämäen varhaiskasvatuksessa. Santanen piti valitsemaani aihetta tärkeänä ja lisätutkimisen arvoisena. Jo harjaantunutkin kirjoittaja tiedostaa aiheen valinnan tärkeyden sekä samalla sen haastavuuden. Aiheen valintaa kannattaa pohtia tarkasti ja ajan kanssa. Oivallinen tutkimusaihe mahdollistaa hyvän alun tutkimukselle. (Hirsjärvi ym. 2016, 66.)

Kvalitatiivinen tutkimus on luonteeltaan holistista. Aineistoa kerätään luonnollisissa ja aidoissa tilanteissa. Tutkimustietoa pyritään keräämään ihmisiltä. Laadullisessa tutkimuksessa käytetään induktiivista analyysiä, jonka tarkoituksena on tuoda julki yllättäviäkin asioita. Saatua aineistoa tulee tarkastella laaja-alaisesti sekä syvällisesti. Aineiston hankintavaiheessa suositaan metodeja, jotka mahdollistavat tutkittavien näkökannan esiin tulemisen. Esimerkkinä teemahaastattelu, jota käytin tutkimuksessani tutkimusaineiston keräämisen menetelmänä. Tutkimuksen kohdejoukon valinta ja soveltuvuus mietitään tarkkaan. Tutkimussuunnitelmaa on mahdollista muuttaa, jos siihen ilmenee perusteltuja syitä. Tutkimusprosessin aikana tutkijan on tärkeä arvostaa, tiedostaa ja huomioida tutkimustapauksien ainutlaatuisuuksia. (Hirsjärvi ym. 2016, 164.)

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa huomio kiinnittyy valikoituihin havaintoyksikköihin, joita on mahdollista tutkia laadullisin tutkimusmenetelmin perin seikkaperäisesti. Tärkeää on kuitenkin muistaa, että saatuja tuloksia ei voi yleistää. Saatua tuloksia voidaan hyödyntää ja analysoida vain tutkimuksen kohteina olleissa tapauksissa. (Kananen 2014, 17.)

Lokakuussa 2018 tein tutkimukselleni aikataulutetun prosessikuvauksen, joka tuki aikataulussa pysymistäni koko prosessin aikana (LIITE 2). Esittelin suullisesti tutkimukseni ideasuunnitelman Mynämäen varhaiskasvatusjohtaja Erja Santaselle 7.11.2018. Hänen mielestään suunnitelmani kuulosti hyvältä ja toteuttamiskelpoiselta. Siitä oli hyvä jatkaa tutkimukseni työstämistä ja eteenpäin viemistä.

Aluksi perehdyin aiempiin aihetta käsitteleviin teoreettisiin viitekehyksiin sekä tutkimuksiin. Aloitin tutkimuksen teon rajaamalla tutkimusaiheeni sekä valitsemalla tutkimukseeni liittyvät oleelliset käsitteet. Aihepiirien rajaaminen sekä niistä kiinni pitäminen auttoivat minua huomattavasti pääsemään eteenpäin alkuvaikeuksien jälkeen. Rajaaminen toi selkeyttä tutkimukseeni sekä loi tarttumapintaa tutkimusongelmaani.

Tutkimuksen tekijä mielti yhdessä marraskuussa 2018 Mynämäen varhaiskasvatusjohtajan Erja Santasen kanssa tutkimukseen soveltuvia päiväkotia. Tutkimuksen kohteiksi valikoituivat Karjalan päiväkotit sekä Vaahteramäen päiväkotit.

8.2 Teemahaastattelu

Teemahaastattelu rakentuu valmiiden aihepiirien eli teemojen ympärille. Teemahaastattelua varten luodaan runko, jonka pohjalta haastattelu käydään. Kysymykset eivät ole tarkassa muodossa ja niiden järjestys puuttuu. (Hirsjärvi ym. 2016, 208.) Teemahaastattelun kautta pyritään tavoittamaan merkityksiä, jotka avaavat tutkimuksen tarkoitusta ja tutkimusongelmaa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 75). Rungon luominen teemahaastatteluihin oli haasteellinen prosessi, joka vaati huolellista paneutumista teema-alueisiin sekä kysymysten tarkkaa hiomista (LIITE 1). Tutkimukseni rakentui kolmen pääteeman varaan ja jokaisen teeman alle laadin kolme tukeaa lisäkysymystä. Teemahaastattelukysymykset testasin tutkimukseen kuulumattomalla vanhemmalla, jotta saisin selville haastattelurungon toimivuuden sekä haastatteluun kuluvan arvioidun ajan. Lisäksi halusin varmistaa, että kysymysten muotoilu toimi. Olivatko kysymykset ymmärrettäviä ja järkeviä, jotta saisin mahdollisimman relevantteja vastauksia tutkimuskysymyksiini?

Suosin avoimia kysymyksiä laatiessani haastattelurunkoa teemahaastatteluihin. Avoimet kysymykset mahdollistivat haastateltavien tuoda julki ajatuksiaan omin sanoin eivätkä tarjonneet valmiita vastausvaihtoehtoja. (Hirsjärvi ym. 2016, 201.) Ainoastaan teemahaastattelujen alussa taustamuuttujia selvittäessä esitin vanhemmille monivalintakysymyksiä kartoittaen varhaiskasvatusyksikön nimeä, lapsen ikää sekä aikaa, kuinka kauan lapsi on ollut päiväkodissa hoidossa. Monivalintakysymyksiin tutkija on etukäteen koonnut valmiit vastausvaihtoehdot, joista haastateltava valitsee hänelle sopivat vaihtoehdot. (Hirsjärvi ym. 2016, 199).

Esitettyihin kysymyksiin haastateltavien tulisi tuoda esille heidän omakohtaisia kokemuksiaan, eikä yleistyksiä. Tutkijan on tärkeää varmistaa epäselvissä kohdissa, että on

käsittänyt asiayhteyden oikein haastateltavan tarkoittamalla tavalla. Tutkijan rooliksi muodostuu teemahaastattelussa kuuntelija, joka ei ota kantaa annettuihin vastauksiin. (Kananen 2014, 84-85.)

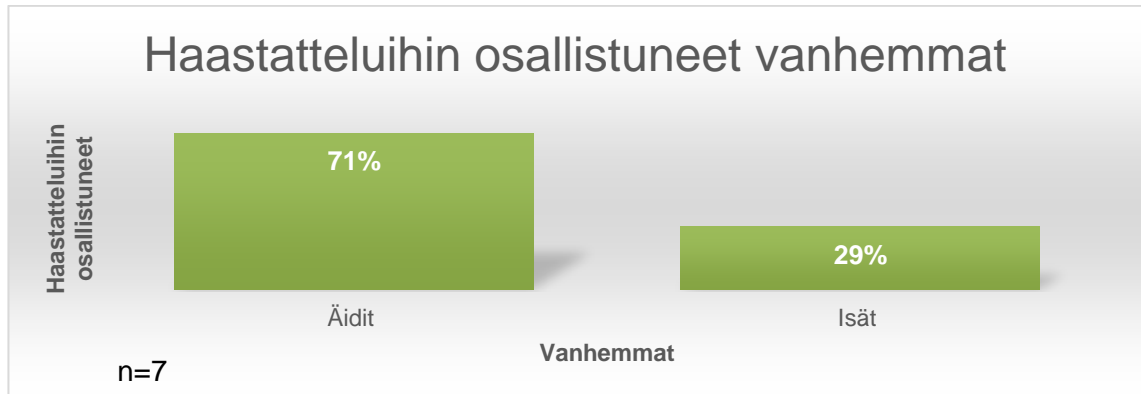
Teemahaastattelujen avulla lähdin kartoittamaan ja tutkimaan vanhempien osallisuuden nykytilaa tutkimuksen kohteiksi valikoituneissa päiväkodeissa. Ensimmäisessä teemassa keskityttiin osallisuuden käsitteeseen vanhempien näkökulmasta Mynämäen varhaiskasvatuksessa. Mitä vanhempien mielestä kuuluu osallisuuteen ja millaisiin toimiin he ovat osallistuneet varhaiskasvatuksessa? Samaisessa teemassa haluttiin myös kartoittaa, millainen toiminta houkuttelisi vanhempia mukaan osallistumaan varhaiskasvatukseen? Toisessa pääteemassa keskityttiin varhaiskasvatuksen työntekijöihin vanhempien osallisuuden tukijoina. Onko vanhempien mahdollista tuoda työntekijöille esille toiveitaan ja heidän mielipiteitään kunnioitetaan? Mahdollistavatko päivittäiset kohtaamiset riittävästi aikaa keskusteluille, jotka avaavat lapsen päivän kulkua varhaiskasvatuksen piirissä? Lisäksi haluttiin kartoittaa vaikuttaako vanhempien mielestä työntekijän koulutus tai työkokemus alalta hänen tapaansa ottaa huomioon vanhempien osallisuutta? Kolmas pääteema keskittyi vanhempien osallisuuden edistämiseen varhaiskasvatuksessa. Teeman kautta haettiin vastauksia, mitä vanhemmat toivoivat päiväkodin yhteistyöltä tai näkivätkö he esteitä varhaiskasvatuksessa vanhempien osallisuudelle? Lisäksi teeman yhteydessä kartoitettiin järjestääkö päiväkotia vanhempien mielestä riittävästi tai liian vähän mahdollisuuksia vanhempien osallisuudelle?

Teemahaastattelut toteutin yksilöhaastatteluina, jossa haastateltavina olivat lapsen äiti, isä tai molemmat huoltajat yhdessä. Henkilökohtaisen haastattelun suurimpana etuna on sen joustavuus. Tarpeen vaatiessa kysymykset voidaan toistaa, korjata väärinkäsityksiä tai tehdä tarkentavia kysymyksiä. Haastattelu tarjoaa vuorovaikutustilanteen, jossa mahdollistuu kahdensuuntainen dialogi. (Tuomi & Sarajärvi 2009,73.) Itse koen, että vanhempien oli helpompaa kertoa ajatuksiaan kahdenkeskisesti, kuin ryhmässä. Itse toivoin koko tutkimuksen ajan, että teemahaastattelujen kautta olisi mahdollista saada syvällistä tietoa, joka auttaisi Mynämäen varhaiskasvatusta kehittämään vanhempien osallisuuden toimintakulttuuria. Tutkijan tavoitteena oli tuoda näkyviksi sellaisia asioita ja näkemyksiä, jotka herättäisivät ammatillista keskustelua kasvattajien parissa työkentällä. Ihanteellisena lopputulemana olisi lapsen ja hänen perheyhteisönsä kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistäminen varhaiskasvatuksen piirissä.

8.3 Aineiston hankinta ja haastattelun toteuttaminen

Valikoiduille päiväkotien kaikille vanhemmille lähetettiin 7.1.2019 ryhmien varhaiskasvatuksen opettajien toimesta sähköpostina saatekirje (LIITE 3), jonka tarkoituksena oli kertoa tutkijasta, tutkimuksen tarkoituksesta sekä houkutella vanhempia osallistumaan teemahaastatteluun ja tuoda sitä kautta julki asiakasnäkökulmaa. Saatekirjeessä selvisi vanhemmille haastattelujen anonyymius sekä lupa käyttää haastattelumateriaalia tutkimuskäyttöön. Aikaa ilmoittautua vanhemmat saivat yhden viikon. Tutkimukseen halukkaat vanhemmat ilmoittautuivat yksikkönsä varhaiskasvatuksen opettajalle määräaikaan 14.1.2019 mennessä. Tutkija tiedusteli määräaikaan saapuneiden halukkaiden määrää sähköpostin välityksellä ryhmien varhaiskasvatuksen opettajilta. Tutkimukseen osallistuvien määrän ratkaisee usein käytettävissä oleva tutkimusresurssit, johan kuuluvat aika ja raha. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 85). Tavoitteena oli saada yhteensä kuusi haastateltavaa. Kolme haastattelua pienestä yhden ryhmän talosta sekä kolme suuresta monen ryhmän muodostamasta kokonaisuudesta.

Teemahaastatteluun halukkaista muodostuu tutkimuksen perusjoukko, josta poimitaan edustava otos. (Hirsjärvi ym. 2016, 180). Alustavana ajatuksena oli valita perusjoukosta joka kolmas haastatteluun halukkuutensa ilmoittanut vanhempi. Määräaikaan 14.1.2019 mennessä ilmoittautui yhteensä kuusi vanhempaa. Satunnaisotannalle ei siis ollut tarvetta tällä kertaa. Kaksi vanhempaa ilmoitti halukkuudestaan haastatteluun määräajan jo umpeuduttua. Vaahteranmäen päiväkodista haastatteluihin osallistui yhteensä viisi vanhempaa ja Karjalan päiväkodista kaksi. Äitejä haastatteluihin osallistui yhteensä viisi ja isiä kaksi. Haastatteluihin osallistuvilla vanhemmilla ei ollut etukäteen tietoa tarkemmista haastattelukysymyksistä. Vain haastattelun pääteema kävi ilmi vanhemmille lähetetystä saatekirjeestä.

Kuvio 1. Haastatteluihin osallistuneet vanhemmat.

Teemahaastattelut avaavat tutkijalle mahdollisuuden oivaltaa ja kasvattaa ymmärrystään tutkittavasta ilmiöstä. Teemat ja tarkentavat kysymykset auttavat tutkijaa luomaan haastateltavan välityksellä ymmärrystä tutkittavasta ilmiöstä. (Kananen 2014, 72.)

Teemahaastattelupäivä ja paikka sovittiin erikseen jokaisen tutkimukseen osallistuvan vanhemman kanssa sähköpostitse tai puhelimen välityksellä. Ryhmien varhaiskasvatuksen opettajat autoivat omalta osaltaan kiitettävästi haastattelujen sopimisissa tai antoivat vanhemman luvalla suorat yhteystiedot tutkijalle. Yksi haastatteluista tehtiin Karjalan päiväkodissa ja loput viisi Vaahteramäen päiväkodissa. Haastattelut toteutuivat aikavälillä 22-31.1.2019. Haastattelujen kesto oli yksilöllinen n. 10-30 minuuttia. Viisi haastatteluista oli yksilöhaastatteluja ja yhdessä haastateltavina olivat molemmat vanhemmat. Vaahteramäen päiväkodissa tutkija sai käyttää erityislastentarhanopettajan toimistoa haastattelujen aikana, joka takasi rauhallisen tilan nauhoitukseen haastattelujen ajaksi. Myös Karjalan päiväkodissa järjestyi rauhallinen ovella suljettava tila haastattelun ajaksi. Haastattelujen aluksi tutkija korosti haastattelujen pysymistä koko tutkimusprosessin aikana nimettöminä, eikä haastateltavia pystytä mitenkään tunnistamaan tutkimuksen raportointi vaiheessakaan.

Haastattelut nauhoitettiin Olympus sanelukoneella ja osittain litteroitiin teema-alueiden mukaisesti sanasanaisesti. Litteroinnin avulla nauhoitettu haastatteluaineisto muutetaan tekstimuotoon. Litteroinnin aikana haastateltavien puhetta ei saa työstää tai muuntaa mitenkään. Litterointiin menee aikaa, mutta helpottaa tutkimusaineiston analysointia ja vuoropuhelua aineiston kanssa. (Vilka 2005, 115-116.) Osittain litteroitua aineistoa kertyi yhteensä 16 sivua. Osittain litterointi vähensi litteroitavan aineiston määrää varsinkin, kun osa haastateltavista eksyivät varsinaisista haastattelun teemoista. Haasteilta ei

kuitenkaan voinut täysin välttyä osittaista litterointia käytettäessäkään. Litteroitu materiaali sisälsi paljon täytesanoja, joilla haastateltavat korvasivat asiasanoja tai antoivat itselleen lisää aikaa miettimiselle. Lisäksi varsinaissuomalaiselle murteelle on ominaista sanojen lyhentäminen ja katkominen. Tästä syystä osa litteroiduista aineistoista oli välillä tosi töksähtelevää ja vaikeasti ymmärrettävää asiasisällön kokonaisuuden kannalta.

Litteroinnin jälkeen luin haastattelut tarkasti läpi moneen kertaan. Värikoodasin teemat aihealueittain sekä samalla pyrin löytämään tutkimuskysymysten kannalta olennaisia ja tärkeitä asioita. Numeroin haastattelut H 1-6.

8.4 Tutkimusaineiston sisällönanalysointi

Haastattelujen toteuttamisen jälkeen alkoi haastattelujen analysointi. Tutkimusaineiston analysoinnin avuksi valitsin aineistolähtöisen sisällönanalyysin eli induktiivisen analyysin. Päädyin käyttämään induktiivista analyysiä, joka mielestäni sopi parhaiten keräämäni tietojen analysointiin. Tutkimukseni tulkinta eteni loogisesti yksityisestä yleiseen. Tutkijan päämääränä on tuottaa hankkimastaan tutkimusaineistostaan teoreettinen kokonaisuus, jossa analysoitavat teemat vastaavat tutkimuksen tarkoitusta sekä avaavat tutkimusongelmaa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 95.)

Aineistolähtöinen sisällönanalyysi etenee prosessimaisesti. Ensimmäiseksi aineisto pelkistetään eli redusoidaan, jonka tuloksena tutkimusaineistosta valikoidaan pois kaikki epäolennaiset seikat, jotka eivät liity itse tutkimukseen. Sisällönanalyysia aloitettaessa on tärkeää rajata analyysiyksikkö, joka voi olla yksittäinen sana, lause, lauseen osa tai ajatuskokonaisuus. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108-110). Tutkimuksessani käytin analyysiyksikkönä kaikkea edellä mainittuja. Analyysiyksikköä ohjasi pitkälti aineiston laatu. Osa pelkistetyistä materiaalista oli yksisanaisia ja yksiselitteisiä. Osa taas vaati laajennettua pelkistämistä, koska muuten haastatteluvastauksen asiasisältö olisi jäänyt vaillinaiseksi. Laadullisen aineiston pelkistämisen tein Excel-taulukkoa apuna käyttäen (LIITE 4).

Pelkistämisen jälkeen aineisto ryhmitellään eli klusteroidaan (LIITE 5). Värikoodatut alkuperäissanonnat käydään läpi huolellisesti samalla hakien aineistosta samankaltaisuuksia ja/tai eroavaisuuksia selittäviä käsitteitä. Asiat, jotka viittaavat samaan ryhmitellään ja liitetään alaluokaksi. Luokan sisällölle annetaan sitä mahdollisimman hyvin kuvaava käsite. Tämän vaiheen aikana aineisto tiivistyy yksittäisistä tekijöistä laajempiin

käsittekokonaisuuksiin. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 110.) Aineiston ryhmittelyn luotettavuutta varmisti tutkimuksen ohjaaja, joka tarkisti luomani ryhmittelyt.

Viimeisenä vaiheena prosessissa on abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luomista tutkimuksen kautta saatujen merkittävien ja karsittujen tietojen avulla. Abstrahointiprosessin aikana saatuja teorioita ja johtopäätöksiä rinnastetaan alkuperäisaineistoon, jotta pystyttäisiin laatimaan uutta teoriaa tutkittavasta aiheesta. Johtopäätöksiä luodessaan tutkijan tulee käsittää tutkittavien näkökulmia ja päästä sisälle heidän omista merkityksellisistä analyysin jokaisessa vaiheessa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 111-113.) Abstrahointia voidaan jatkaa yhdistelemällä alaluokkia yläluokiksi ja siitä edelleen päluokiksi, jos se on aineiston sisällön perspektiivistä suotavaa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 111). Tässä tutkimuksessa en lähtenyt yhdistelemään alaluokkia yläluokiksi, koska näin ollen vastaukset olisivat abstrahoituneet liiksi ja haastatteluilla koottu tutkimusaineisto olisi kadottanut merkityksensä.

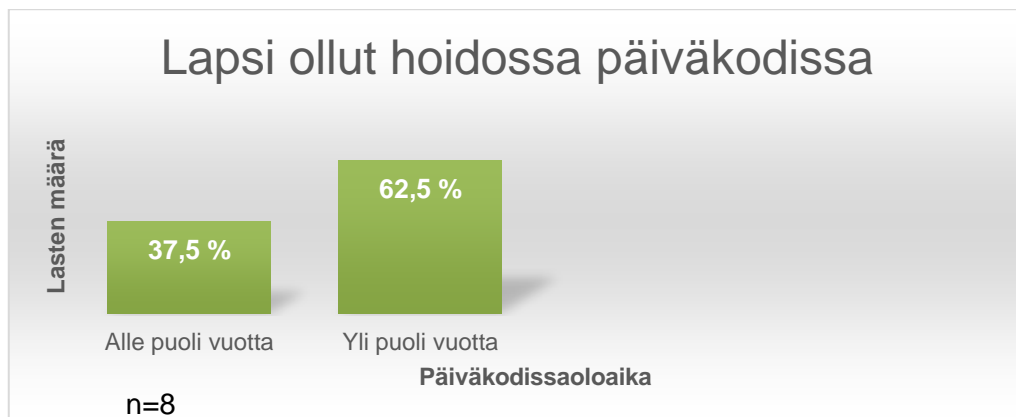
9 TUTKIMUKSEN TULOKSET JA LUOTETTAVUUS

9.1 Tutkimuksen tulosten tarkastelu

Tutkimuksen tulosten tarkastelu välittää lukijalle, mitä tutkimuksessa todettiin. Tulokset ovat tutkijan analyysituloksia, jotka koostuvat tutkimuksen aikana esiin tulleista tiedoista. Tutkimustuloksista tutkija muodostaa kuvauksia, teoreettisia malleja tai selityksiä. Tutkimustuloksia julkaistaessa on olemassa riski, että tulokset ja tulkinnat menevät helposti sekaisin keskenään. Jotta lukijat voisivat selvästi erottaa tulokset ja tulkinnat toisistaan, on parasta erottaa ne. Tutkimuksen tekijä ei voi eikä saa esittää pelkästään tutkimuksen tuloksia ja välttää tulosten tulkintaa. (Boeije 2014, 196.)

Kuvio 2. Tutkimukseen osallistuneiden lasten iät.

Kuvio 3. Lapsi ollut hoidossa päiväkodissa.

Tutkimukseen osallistuneiden vanhempien lapsista yksi oli alle 3-vuotias ja seitsemän yli 3-vuotiaita. Lapsista kolme oli ollut hoidossa alle puoli vuotta tutkimukseen osallistuneissa päiväkodeissa ja viisi yli puoli vuotta.

9.1.1 Vanhempien osallisuus Mynämäen varhaiskasvatuksessa

Haastattelut alkoivat vanhempien osallisuuden määrittelyllä, koska tutkimuksella oli tarkoitus tuoda näkyväksi vanhempien osallisuuden näkökulmaa Mynämäen varhaiskasvatuksessa. Saada kartoitettua vanhempien ajatuksia, kokemuksia, odotuksia, kehittämisideoita, jotka liittyvät vanhempien osallisuuteen tutkimukseen osallistuneiden varhaiskasvatustyksiköiden arjessa ja toiminnoissa. Teemallisesti osallisuudesta muodostui tutkimuksen keskeinen käsite, joiden sisälle tutkimuksen kaksi muutakin teemaa nivoutuivat. Kaikki teemat yhdessä tukivat laajempaa ymmärrystä vanhempien osallisuudesta Mynämäen varhaiskasvatuksessa.

Haastateltujen vanhempien vastausten perusteella vanhempien osallisuudessa korostui erityisesti vastavuoroinen vuorovaikutus sekä vanhemman oma kiinnostuneisuus ja aktiivisuus. Toimitaan yhdessä vastavuoroisesti. Vuorovaikutustilanteissa on tärkeää molemmien puoleinen aktiivisuus ja läsnäolo. Vanhemmilla tulee olla mahdollisuus vaikuttaa toiminnan sisältöihin varhaiskasvatuksessa.

”Ja sillä tavalla niinku se yhteistyö on vastavuoroista.” H5

”Se on semmoista yhteistyössä tehtävää osallisuutta. Tärkeää on se läsnäolo.” H1

Vastauksissa koettiin, että vanhemman omalla kiinnostuneisuudella ja aktiivisuudella on tärkeä merkitys vanhemman osallisuuden kokemukseen. Vanhemman tulisi olla kiinnostunut, mitä päiväkodissa tapahtuu ja hänelle luodaan mahdollisuuksia osallistua päiväkodin arkeen. Yksi haastateltavista toi esille kasvatuskumppanuudessa toimisen. Toimitaan yhdessä lapsen kasvun edistämiseksi. Haastatteluista nousi esille se, kuinka tärkeää vanhemman on kertoa varhaiskasvatukseen päin, mitä lapselle on tapahtunut ja mistä lapsi tykkää.

”Et se osallisuus on sellaista niinku että, että tavallaan ollaan niinku osallisenä siihen lapsen kasvuun ja toimitaan niinku vähän niinku kasvatuskumppanuudessa päivähoiton tai varhaiskasvatuksen kanssa.” H5

"No ainakin se, että tuo kaikki niinku, mitä lapset, mitä on tapahtunut ja niiden mist he tykkää ja semmosii niinku. Et muistaa kertoo." H6

"Niin no ainakin voin omasta puolestani sanoa et tän muiden näitten lisäksi niin myöskin se, että on ollu sitten mahdollisuus osallistua myöskin näitten niinku koko päiväkotiryhmänkin päivään, arkeen." H5

Tiedottaminen varhaiskasvatuksessa koettiin yhtenä tärkeänä tekijänä, joka liittyy olennaisesti vanhempien osallisuuteen kokemukseen. Haastatteluista nousi esille, kuinka tärkeää on saada suullista ja kirjallista informaatiota varhaiskasvatuksesta. Oleellista on tehdä näkyväksi päiväkodin toimintaa vanhemmille sekä kysyä aktiivisesti työntekijän toimesta vanhempien toiveita. Arjessa päivittäisten kuulumisten vaihdot sijoittuivat tulo- ja hakutilanteisiin.

"Ja sit tietyllä tavalla pitää tulla myös varhaiskasvatuksesta sitä informaatioo. Kyllä sen myös se, mitä käydään ihan suullisestikin keskustelua, ettei se tuoda virallisesti niinkuin lapuilla ja kaavoilla." H1

"No, tietää mitä täällä tehdään ja miten on mennä ja." H2

Haastattelujen perusteella kodin vastuualueiden tiedostaminen koettiin yhtenä osa-alueena vanhempien osallisuuteen. Esille tuotiin kodin päävastuu lapsen hoitamisesta. Vanhemman tulee omalta osaltaan huolehtia kodille kuuluvista vastuualueista ja olla osallisena lapsensa kasvuun.

"Vanhempien osallisuus varhaiskasvatuksen puolel ...No se on mun mielest ihan periaates niinku se, että et ylipäättään niinku kodin niinku niitten kodin vastuualueitten ni niistä huolehtiminen." H5

Vanhempien osallisuuteen kytkeytyi yhtenä osatekijänä lapsen yksilöllisten tarpeiden huomiointi. Jokaisen vanhemman lapsi on erilainen ja tarpeetkin ovat siten ainutlaatuisia. Varsinkin erityislapsen kohdalla asiaa on enemmän ja päivittäisissä kohtaamisissa se tulee myös ottaa huomioon.

"Jokaisella vanhemmalla on tietty oma tarve siihen et mikä se on kunkin lapsen osalta." H1

”Ja sit varsinkin, jos erityislapsen kans viel ni, on niinku enemmän sitä asiaa.” H2

Kuvio 4. Vanhempien (n=7) vastaukset kysymykseen "Mitä mielestäsi kuuluu vanhempien osallisuuteen varhaiskasvatuksessa?".

Varhaiskasvatuksen arjessa tapahtuvia vanhempien osallisuuden muotoina tuotiin esille vasukeskustelut, retket ja vanhempien ryhmätyöt vanhempainilloissa. Osa haastateltavista korosti osallistumisen tärkeyttä järjestettyihin tapahtumiin. Yhteiset koko perheelle tarkoitettuihin tilaisuuksiin osallistuminen oli haastatteluiden perusteella monimuotoista. Haastateltavat olivat osallistuneet yhteisiin retkiin, metsäretkiin, kevätjuhliin, joulujuhliin, taidenäyttelyyn päiväkodilla sekä eri lailla toteutettuihin äitienpäivätapahtumiin.

Osa haastatelluista vanhemmista oli itse ollut mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa toimintaa lapsiryhmälle. Näistä esimerkkeinä linnunpönttöjen ripustaminen metsään yhdessä lasten kanssa, lepakoesitelmän pitäminen lapsille, majan nikkarointia lapsiryhmän kanssa, linna-aidan tekoa ulos metsään sekä tutustuminen perheen navetaan maatilapäivän yhteydessä.

”Joskus he oli meidän navetal kattomas sit, ku meil on lehmiä niih. He tuli sit sinne. Lapset pääsi traktorin kyytiin siin ja tämmöst näin ja se oli tämmöinen maatilapäivä.” H3

”Et on ollu mahdollisuus tulla koko ryhmään niinku ryhmän kanssa tohon vähän askartelemaan. Tai tehtiin semmosta tota majaa. Se on nyt siel hienosti pystyssä ja he leikkii siinä ja vähän tämmöstä. Mun oli alkuvuikost mahdollisuus tulla tämmöstä tekemään ja, kun mä teen sitä työkseni myöskin ja niin se ei niinku ollut itselle iso juttu mut lapsille tosi kivaa, että pääsivät vähän nikkaroimaan.” H5

Haastatelluista vanhemmista kaksi nosti esille poikkeavan ilmaisen liittyen isovanhempien osallisuuteen varhaiskasvatuksessa. Isovanhempainpäivä koettiin kivana, joka mahdollistaa isovanhempien osallistumisen varhaiskasvatuksen arkeen. Yksi haastatelluista arveli, että osalla isovanhemmista olisi ehkä enemmän aikaa osallistua ja taitoja, joita voitaisiin hyödyntää enemmänkin varhaiskasvatuksen arjessa.

”Ja sit vielä niinku mitä tosa on ollut tosi kivaakin, on myöskin se et isovanhemmille on tarjottu mahdollisuutta niinku osallistuu. On isovanhempainpäivää ja. Että myöskin isovanhemmis on vielä paljon semmosii. Heil on ehkä aikaakin enemmän sitten niinku käyttää, mut et sit varmaan myöskin on taitoja, joita vois tulla niinku. Et sitä vois ehkä vielä jopa enemmänkin käyttää et.” H5

Millaista varhaiskasvatuksen toiminnan tulisi olla, jotta vanhemmat siihen osallistuisivat? Haastattelujen perusteella toiminnalliset tapahtumat perheille houkuttelisivat vanhempia eniten osallistumaan varhaiskasvatukseen. Tärkeänä pidettiin yhdessä perheen kanssa tekemistä, kokemista ja näkemistä. Esimerkkeinä haastateltavat toivat esille talkoot, perheliikuntatapahtumat, luonnossa tapahtuvat tilaisuudet, pihatapahtumat ja mukavat iltatapahtumat koko perheelle. Yksi haastatelluista toivoi pieniä tehtäviä kotiin, jotka olisi mahdollista toteuttaa yhdessä perheen kanssa.

”No mää oon itte aika avoin osallistuun ihan mihin tahansa. Mut ainakin just sellaseen pihatapahtumat esimerkiksi joku haravointi tai joku tämmönen niinku luonnossa yks juttu, mikä sit tehtäis.” H4

”Ja tossa ehkä sitten taas toi ryhmä niinku, et kun ryhmä on kuitenkin suuntautunut luontokasvatuksen puolelle, niin sit se näkyy myös niis tapahtumissa. Et ollaan oltu metsäretkillä paljon ja silleen tavalla et se on aina semmosta toiminnallisempaa. Se on must niinku kiva, et se aina on pohdittu sillee et mitä sä pystyt lapses kans yhdessä sitä tekemään, kokemaan ja näkemään.” H5

Kuvio 5. Vanhemmilta tulleita ideoita toiminnallisiin tapahtumiin.

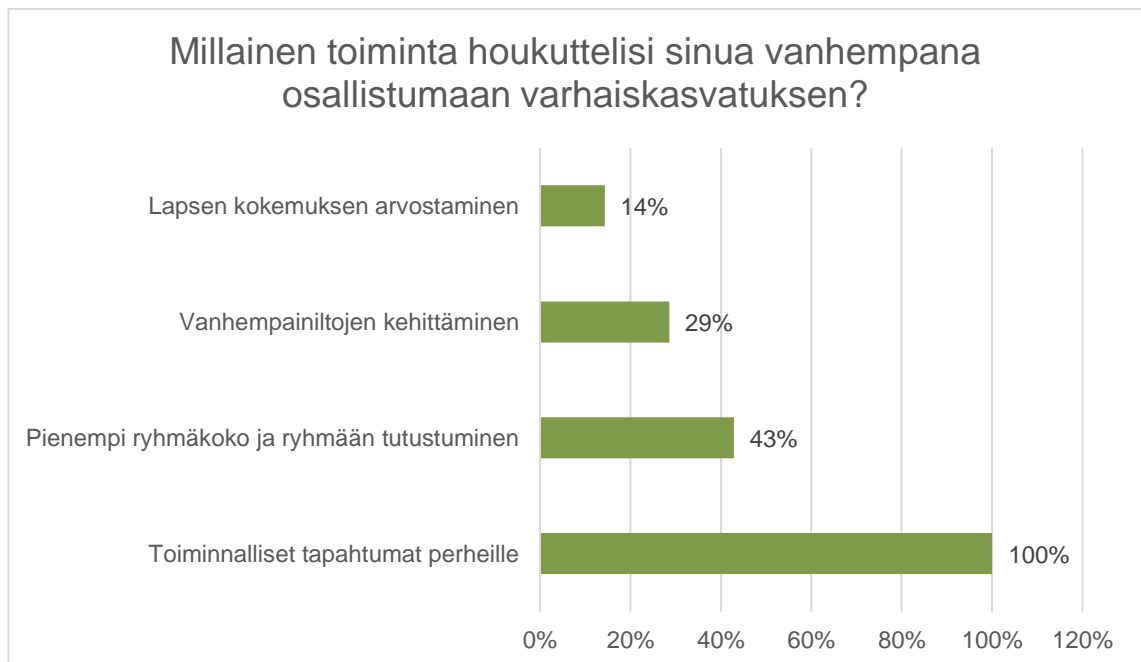
Huomionarvoista on se, miten vanhemmat kokivat ryhmäkoon vaikuttavan vanhempien osallistumisaktiivisuuteen. Kaikki haastateltavat, joiden lapset olivat hoidossa pienemmässä ryhmässä, toivat asian esille. Pienempi ryhmäkoko yhdistettynä toiminnallisuuteen houkuttelee vanhempia osallistumaan enemmän varhaiskasvatuksen toimintaan. Pienemmässä ryhmässä tutustuminen on helpompaa ja se lisää luonnostaan yhteistyötä toisten vanhempien kanssa. Ryhmän tuttuus puolestaan madaltaa vanhemman kynnystä osallistua varhaiskasvatuksen toimintaan.

”Niin ni tavallaan niinku se et ryhmä on vähän pienempi ni ja sit semmonen ku se on aina sellast toiminnallista ni siin tulee väistämättäkin oltu tekemisis siis niitten toisten vanhempien kanssakin.” H5

Kaksi haastatelluista nosti esille ideoita vanhempainiltojen kehittämiseen. Ajatuksena tuotiin esille lapsiparkki vanhempainiltojen yhteyteen sekä asiantuntija luennoitsijan käyttämistä. Lapsiparkki palvelisi ja mahdollistaisi yksinhuoltajan osallistumista vanhempainiltoihin. Luennoitsija puolestaan voisi tulla puhumaan ennen varsinaisen vanhempainiltojen alkamista. Häneltä voisi saada esimerkiksi vinkkejä uhmaikäisen tai haastavan lapsen problematiikkaan. Luento osallistuminen olisi vapaaehtoista ja vanhemmilla olisi mahdollisuus äänestää etukäteen luennon aiheesta.

”Vanhempainiltojen yhteydessä lapsiparkki. Tavallaan niinku sä voisit tulla, just lapses kanssa, jolloin ne ei tarvii mieltii miks yksinhuoltajaperheissä sitä et mä en pääse, koska mul on nää lapset. Vaan niinku et sit tavallaan tarjottais et hei ota lapset mukaan et niinku tavallaan silloin sinäkin pääset.” H5

”Et jos esim. on vanhempanilta niin ois joku yhteinen auditorios et siel on joku luennoitsija. Tällä hetkellä on kuitenkin vanhemmilla paljon sellaisia asioita, jota ne ei tiedä kasvatuksesta. Ja ne tulee yllätyksenä. Et saatais jotain asiantuntijaa, vaikka jotain niit tärkeimpi kohtii jota on esim uhmaikäisen lapsen kans toimimiseen tai haastavan lapsen toimiminen tälläsii niinku selkeesti enemmän nousemassa sitä lapsille haastavaa käytöstä. Jotain sellaisii avaimii, millä tavalla suhtaudutaan siihen? Siellä voisi olla vaikka neljä aihetta, tietty luennoitsijoita ei ole helppo saada, mut mitkä ne olis ja sit vois vanhemmat äänestää sitä.” H1

Kuvio 6. Vanhempien (n=7) vastaukset kysymykseen "Millainen toiminta houkuttelisi sinua vanhempana osallistumaan varhaiskasvatukseen?".

Yksi haastatelluista toi esille vahvasti poikkeavana ilmaisuna lapsen kokemuksen arvostamisen. Vanhempi arvostaa ja on valmis osallistumaan varhaiskasvatuksen toimintaan, koska lapset kokevat päiväkodin heille tärkeäksi paikaksi.

"Kiva tulla niinku siihen, mikä on heille tärkeitä kattomaan ni." H3

9.1.2 Varhaiskasvatuksen työntekijät vanhempien osallisuuden tukijoina

Haastattelujen vastausten perusteella kaikki vanhemmat olivat sitä mieltä, että heidän on mahdollisuus tuoda esille toiveitaan työntekijöille ja heidän mielipiteitään kunnioitetaan. Haastateltavista 43 % koki, että työntekijöiden ja heidän välilleen oli syntynyt luottamuksellinen suhde, joka mahdollisti vanhemmalle tuoda esille omia toiveitaan, iloja ja murheitaan.

"Kynnys ei ole korkea, et uskaltaa. On sellainen ilmapiiri." H1

"Kyl mun mielest tosi hyvinkin ja mitä mä sanoinkin täs näin, et aina voi niinku sanoo, jos on jotakin murheita tai iloisiakin asioita." H3

"On tullut semmoinen luottamus, et voi kyl sanoo ihan kasvotustenkin asioita, jos tarvii, et on kyl ihan." H4

Työntekijän rohkaisu ja kannustaminen vanhempia osallisuuteen koettiin tärkeäksi ja vanhempien osallisuutta tukevaksi. Tämä mahdollistuu keskustelujen kautta, joita käydään tulo- ja hakutilanteiden aikana. Kasvattaja vastaanottaa vanhemman ja kertoo samalla lapsen päivän kulusta.

"Aina he on tos niinku vastaanottamas ja sit taas iltapäiväl ni he kertoo siit mitä on päivän aikan tehty ja miten on menny ja. Eskarin aikuinen varsinkin on aina sanonutkin, et heti vaan niinku voi sanoo, jos on jotain et. Hän on niinku kannustanut siihen kyl kaikin puolin." H3

Vanhempien mielipiteitä ja toiveita kartoitettiin erityisesti vanhempainilloissa. Mahdollista oli ollut myös kirjoittaa nimettömänä lapulle omia toiveitaan vanhempainillan yhteydessä.

Haastatelluista huokui työntekijän positiivisen asennoitumisen ja empaattisuuden tärkeys vanhemmille. Positiivisuus ja työntekijän kyky asettaa itsensä toisen ihmisen

asemaan edesauttavat ja tukevat vanhempien rohkeutta tuoda esille mielipiteitään ja toiveitaan.

"Kyl heidän kans tulee aika paljon just sillai niinku juteltuu, vaihdettuu kuulumisia ja kyllä he niinku kuuntelee ja on sillai jotenkin kiinnostuneit lapsista." H6

Kuvio 7. Vanhempien (n=7) vastaukset kysymykseen "Koetko, että sinulla on vanhempana mahdollisuus tuoda työntekijöille esille toiveitasi ja mielipiteitäsi kunnioitetaan?".

Nykyiseen kommunikointiin päiväkotien arjessa oli 86% vanhemmista tyytyväisiä. Nämä vanhemmat kokivat, että heillä on riittävästi aikaa keskustella työntekijöiden kanssa ja he saavat tietoa lapsensa päivän kulusta. 43% vanhemmista olivat sitä mieltä, että aina tarpeen vaatiessa ja toiveen selkeästi ilmaisten aikaa keskusteluille aina järjestyy. Yksi haastatelluista koki, etteivät kaikki asiat ole niin päivän päälle asioita vaan voivat odottaa seuraavaan päiväänkin.

"Juu. Ollaan oikein tyytyväisiä. Saa. Aina kun tietoa niin sanotusti haluaa niin sitä saa. Toinen haluaa vähän enemmän tietoa päivän asioista, kuin toinen mut tota. Mut aina saa sen, mitä tarvitaan." H5

"Joo, joo kyl aina niinku he tulee jo sillai kysymättä niin kertovat tosi hyvin, mitä on niinku päivän aikana tehty ja miten on menny ja jos on ollu jotain erikoist ni kertovat kyl tosi hyvin." H6

"Mä koen silleen, et on aikaa, jos mä ite sitä toivon ja ilmaisen toiveeni ihan selkeästi. Et mä haluaisin jotain nyt kysyy niin sit se aika kyl löytyy." H1

Kuvio 8. Vanhempien (n=7) vastaukset kysymykseen "Koetko, että sinulla on riittävästi aikaa keskustella ja saat tietoa lapsesi päivän kulusta kasvatushenkilöstöltä?"

Tutkimusaineisto avasi vanhempien käyttämiä kommunikointikanavia. Suurin osa kommunikoinnista tapahtui kasvokkain keskustellen. Sähköpostin välityksellä tulivat ilmoitusluontoiset asiat sekä viikko-ohjelmat vanhemmille. Yksi haastateltavista halusi tehostaa sähköpostin käyttämistä varhaiskasvatuksen kommunikointivälineenä. Hän näki haasteena tämän päivän nuoret vanhemmat, jolle kasvotusten kohtaaminen ei ole niin helppoa vaan he ovat tottuneet kommunikoimaan muilla tavoin. Haastateltava toivoi, että kommunikointi tapahtuisi ajankuvan mukaisesti.

"Enemmän, siis käytännössä kasvoikkain keskustellaan. Tietenkin se päivän, viikon rytmit ja toiminat tulee niinku ilmoitusluontoisesti." H2

”Mä pidän jotenkin, nykyaikana on sellainen kuin sähköposti. Mun mielestä sitä vois ajatella niinku varhaiskasvatuksessa sitä korostaa. Kun ajatellaan nykyaikana nuorempia vanhempia, kasvotusten kohtaaminen ei ole niin helppoa. Heillä on helpompi laittaa se joillain muilla keinoin. Sen yhteyden korostaminen jollai tasolla ei olis yhtään huonompi juttu. Mennään sen ajankuvan mukaan.” H1

Tutkimus avasi myös kommunikointia heikentäviä tekijöitä varhaiskasvatuksessa. Varsinkin hektiset tuonti- ja hakuajat olivat haasteellisia ja kiireen sävyttämiä. Tällöin monta lasta tuodaan tai haetaan samaan aikaan ja tällöin vanhemmalla ei ole välttämättä aikaa jäädä odottelemaan työntekijän ”vapautumista”, vaikka välillä vanhempi haluaisi vaihtaa muutaman sanan työntekijän kanssa. Sopivan hetken löytäminen keskustelulle voi olla joskus haasteellista. Haastateltava kuvasi kiirettä monen kombinaation yhdistelmäksi. Kaikki ei aina riipu työntekijöihin kohdistuvasta ajan puutteesta vaan myös vanhemmat voivat olla kovinkin kiireisiä lapsiaan tuodessaan tai hakiessaan.

”No kyl se tää varttii vail neljä aikaa hakeminen, aika moni muukin hakee siihen aikoihin. On siin välillä piipparii ja muovipussii ja seuraava on jonos jo odottamas poletin kans.” H2

”Se on se kiire, et kyl sillee niinku pienryhmäkin, ja itekkin vähän siin ja lapsi on niin kärsimätön, se on niin monen kombinaatio, et se ei oo suoraan onks jollain niinku hoitajilla siihen aikaa, kun siihen ei oo vanhimmillakaa aikaa. Ja se sopiva hetki.” H1

Kuvio 9. Vanhempien (n=7) vastaukset kysymykseen "Vaikuttaako mielestäsi työntekijän koulutus tai työkokemus alalta hänen tapansa ottaa huomioon vanhempien osallisuutta?".

Tiedusteltaessa työntekijän koulutuksen vaikutusta hänen tapansa ottaa huomioon vanhempien osallisuutta, mielipiteet jakoutuivat selvästi. Neljä haastatelluista uskoi, että koulutuksella on positiivista vaikutusta asiaan. Koulutuksen katsottiin avaavan uusia näkökulmia, korostavan kommunikaation tärkeyttä ja koulutuksen rooli tulee näkyväksi vuorovaikutustilanteissa. Yksi haastateltavista, joka oli koulutusmyönteinen, toi esille myös näkökulman, jonka mukaan koulutus ei ole kuitenkaan kaikki kaikessa. Esimerkiksi koulutus ei välttämättä tuo työntekijälle tarvittavia keskustelutaitoja, joita varhaiskasvatuksen arjessa tarvitaan. Lisäksi yksi haastatelluista totesi, ettei hänellä ole tarkkaa tietoa työntekijöiden koulutustaustoista ja näin vertailua työntekijäkohtaisesti oli vaikea suorittaa.

Kaksi haastatelluista olivat sitä mieltä, että työntekijän koulutuksella ei ole vaikutusta hänen tapansa ottaa huomioon vanhempien osallisuutta.

"Toki ja uskon kyl et niinku koulutuksessa, niinku eri tavalla sit taas tuodaan niit asioit ja semmosii näkökulmii ja ehkä tuodaan sitä sen tärkeyttä, sen kommunikaation tärkeyttä niin kyl mä niinku näen, et koulutuksel on myös niinku tärke rooli siinä." H6

Haastatteluun osallistuneista vanhemmista 43% korosti työntekijän persoonaan vaikutusta ottaa huomioon vanhempien osallisuutta. Haastateltavien mielestä toiset ihmiset tulevat luonnostaan paremmin toimeen ihmisten kanssa. Toisilla se taas vaatii harjoitusta ja kokemuksen kautta oppimista. Työntekijän persoonallisuus koettiin tyyppikohtaisena ominaisuutena. Jotkut työntekijät tulevat luonnostaan paremmin toimeen erilaisten ihmisten kanssa. Ominaisuus nähtiin työntekijän vahvuutena, joka tukee päivittäisiä keskusteluja vanhempien kanssa.

”Mut kyl se on ihan tyyppi kohtainen jotenkin ominaisuus myöskin se et toiset tulee paremmin toimeen ihmisten kanssa ja toiset vaatii niinku harjoitusta ja kokemusta enemmän. Et toisilla se on jo luonnostaan ja se on heidän semmoinen niinku vahvuus.” H5

Työntekijän työkokemuksella haastateltavat näkivät kytköksiä suoraan työntekijän tapaan ottaa huomioon vanhempien osallisuutta. Viisi haastatelluista kokivat, että työkokemus tuo tullessaan etuja, joita voi hyödyntää vanhempien kanssa tehtävässä yhteistyössä. Työkokemuksen kautta työntekijä huomaa paremmin tilanteita varhaiskasvatuksessa, osaa ottaa lapset hyvin huomioon, lukee lapsia paremmin sekä osaa kertoa paremmin vanhemmalle päivän kulusta. Työkokemuksen kautta työntekijä on työssään paremmin sisällä, eikä hänen tarvitse keskittyä perusjuttuihin kuten esimerkiksi oman työnsä organisointiin. Tämä mahdollistaa resurssien suuntaamisen myös vanhempien osallisuuden tukemiseen.

”No kyl siihen varmaan joku semmonen niinku varmaan ehkä semmoinen kokemus tuo jonkun näköist niinku varmuutta. Tai se et ehkä niinku, ku voi keskittyä sit tai ei tarvii keskittyä niihin perusjuttuihin ehkä niin paljon eli et sitä kautta ehkä osaa paremmin ehkä kertoo ja ehkä muistaakin niit juttui paremmin sit on niinku semmonen, et on jo siel työssä sisällä.” H6

9.1.3 Vanhempien osallisuuden edistäminen

Tutkimusaineistosta nousi esille vanhempien toiveita yhteistyön osalta Mynämäen varhaiskasvatuksessa. Haastatelluista 57 % kokivat nykyisen järjestetyn toiminnan monipuoliseksi ja yhteistyön sujuvaksi. Vuorovaikutuksen ilmapiiriä yhteistyössä 43 % haastateltavista kuvaili ystävällisesti sävyttyneeksi sekä hauskaksi.

”Oon ollu kyl tosi tyytyväinen tähän Mynämäen, ollu niinku tosi kiva osallistua kaikkeen, ku kaikki on ollu simmottis niinku mukana niis jutuis mihin on tullu. Ja on ollu niinku hauska ja ystävällinen ilmapiiri.” H4

Eniten vanhemmat toivoivat päiväkodin yhteistyöltä toimivaa vuorovaikutusta. Vuorovaikutuksen tulisi olla vanhempien mukaan toimivaa, joustavaa molempiin suuntiin sekä vastavuoroista. Vuorovaikutustilanteiden keskusteluissa tulisi panostaa avoimuuteen sekä läsnäoloon. Yhteistyössä tapahtuvan vuorovaikutuksen ilmapiirin todettiin olevan lämmintä, ymmärtäväistä sekä välitöntä.

”Mut jotenkin mä niinku koen sen sillä tavalla et tavallaan, jos mietitään ihan kodin ja varhaiskasvatuksen sitä yhteistyötä, niin perustathan on se vastavuoroisuus ihan molempiin suuntiin. Tavallaan et sit kun se vuorovaikutus toimii hyvin ja niinku et molempiin suuntiin tullaan vastaan ni todennäköisyys on suurempi myöskin sille et sitä yhteistyötä on helpompi tehdä tietenkin niinku myöhemminkin.” H5

Haastateltavat toivoivat, että työntekijät tarjoaisivat vanhemmille mahdollisuuksia osallistua. Työntekijöiden tulisi avoimesti tuoda toiveitaan esille vanhemmille. Esimerkkinä koko päiväkodin retki perheen kotiin lampaita katsomaan, joka oli lähtenyt liikkeelle työntekijän aloitteesta. Lisäksi on todella tärkeää, että vanhemmat kutsutaan avoimesti ja lämpimästi tervetulleeksi toimintaan mukaan. Yksi haastateltavista toivoi erityisesti kyselyjuttuja enemmän kotiin täytettäväksi vanhemman toimesta ja tätä kautta lisätä vanhempien mahdollisuuksia osallistumiseen. Vanhempi voisi kotona kartoittaa lapsensa toiveita, mitä hän haluaisi tehdä päiväkodissa?

”No ainakin sitä semmosta just avointa keskustelua ja just niitten kuulumisten vaihtoa, on ollu sit joku ikävämpi tapahtuma tai sitte toisaalta, jos myöskin se jos on mennä hienosti nii.” H5

”Varmaan vaan sitä just et kuunnellaan vaan niinku niit mielipiteit ja sit sitä et niit toiveit tuodaan esille, et ei vaan niinku odoteta, et joku jotenkin sillai tarjoutuu itte. Vaik kyl must on iha kiva niinku pyydetään suoraan.” H6

Vanhempien osallisuutta tuki ja edisti haastateltavien mielestä ajankohtainen tiedottaminen. Informaation saapuu vanhemmille ajoissa ja sen tulee olla ennakoivaa. Ennakovallalla ilmoittautumisella eräs haastateltavista tarkoitti vähintään kahta viikkoa ennen

tapahtuvaa tiedottamista. Wilman käytön leviämistä päiväkotimaailmaan myös toivottiin, koska eräs haastatelluista koki sen nykyaikaiseksi viestintäkanavaksi.

”Ni semmonen niinku ennakoiva ilmoittaminen. Semmonen niinku ennakoiva ja ajoissa tapahtuva informaatio. Tavallaan kaks viikkookin on jo hyvä, koska et on tavallaan aikaa järjestää sitä. Se on tavallaan se, mikä helpottaa myöskin sitä vanhempien osallisuutta siinä. Koska sitten, kun tulee info viikkoa, joillain vuorotyöntekijöil on sillai et heil on niin lukitut ne työajat, et sit taas se pitäis tulla melkein kolme viikkoakin ennenpää, et saadan se järjestymään.” H5

Yhtenä tekijänä vanhempien osallisuuden edistämiseksi tuotiin esille lasten ja perheiden tukeminen. Eräs haastatelluista koki, että jollain tasolla päiväkodin tulisi nykyistä enemmän olla mukana lapsen kasvussa ja tukea vanhempia. Hänen mielestään vahvaa tarvetta vanhemman tukemiselle löytyy tänä päivänä. Toisaalta poikkeavana ilmaisuna vanhempi koki, että toimiessaan omassa toimintaympäristössään varhaiskasvatuksen tehtävänä ei ole olla vanhempien tukena. Ennaltaehkäisyyn ja varhaiseen tukeen kiinnittäminen varhaiskasvatuksen piirissä koettiin myös tärkeäksi. Eräs haastateltavista korosti vanhempien, varhaiskasvatuksen ja neuvolan kolminaisuutta. Näiden välistä yhteistyötä tulisi vahvistaa, jotta voitaisiin tarjota vahvempaa työskentelyä sitä tarvitseville perheille.

”Kyl mä katon, et jollain tasol päiväkodin tulis enemmän olla mukana siin lapsen kasvussa, ehkä siin vanhempien tukena, vaik eihän se oo sen tehtävä vanhempien tukena olla varhaiskasvatuksen puolella. Mut kun se vaan tuntuu, et tarve on niin vahva nykyään. Se kolminaisuus vanhemmat, varhaiskasvatus ja neuvola et sen jotenkin vahvistaminen. Et tietyl tavalla siit tulee vahvempaa työskentelyä ainakin niil vanhemmil, jotka tarvii sitä apua enemmin sitte.” H1

Varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluja kehittämällä olisi mahdollista edistää vanhempien osallisuutta ja yhteistyötä. Varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelujen kysymykset toivottiin etukäteen vanhemmille kotiin tutustuttavaksi, jotta vanhempi voisi miettiä tulevia käsiteltäviä asioita rauhassa kotonaan. Varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelun ajankohdan toivottiin sijoittuvan vanhan vuoden puolelle, eikä keväälle. Vanhempi koki, ettei hän tee mitään keskustelun tiedoilla, jos toimintakautta on jäljellä enää kaksi kuukautta.

Samainen vanhempi toivoi varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluihin vähän enemmän panostuksia työntekijöiden puolelta.

”Tavallaan monesti noi VASU keskustelut voi olla vasta keväällä. Tietyllä tavoin ne sellai ajoittuu. Ymmärrän, et sitä lasta ei ole ehtinyt vielä tuntee tavalla, kun se on kuitenkin varhaiskasvatuksen kehityskeskustelu, niin sillä kehityksellä ei enää tee mitään, jos on kaksi kuukautta vain jäljellä. Et tiettyllä tavalla ne aina sijoittuisi niinku vanhan vuoden puolelle. Ja ehkä siihen pikkaisen jotain panostuksii enemmän. Tietyl tavalla ne on ehkä jollai tavalla sellaisia kysymyksiä, johon vanhemmat pystyis etukäteen valmistautumaan ja jotain ajatusjuttui jos siel on, jos sä etukäteen vähän tiedät, et ei ne tuu siin keskustelus esille et pystyt vähän miettimään kotona ja käymään sitä läpi.” H1

Eräs haastatelluista vanhemmista toi esille varhaiskasvatussuunnitelman uudistamisprosessia Mynämäen varhaiskasvatuksessa. Hän koki, että varhaiskasvatussuunnitelmaa uudistettaessa vanhemmille jäi liian vähän aikaa perehtyä ja kommentoida varhaiskasvatussuunnitelman osa-alueita. Aiheeseen liittynyt sähköposti oli tullut liian myöhään ja liian nopealla aikataululla. Vanhempi toi esille sen, kuinka tärkeää on ennakoida ja informoida riittävän ajoissa vanhempia. Lisäksi vanhempi pohti, olisiko varhaiskasvatussuunnitelman osa-alueita voitu työstää yhteisesti osana vanhempainiltaa tai järjestää sellainen päivä päiväkodilla, jolloin olisi kysytty vanhempien mielipiteitä asiaan?

”Tollainen tohon vanhempien osallisuuteen liittyvä, kun Vasua tehtiin tätä uutta. Niin perjantaina, arkiperjantaina tuli sähköposti siitä, et toivotaan vanhempien kommentteja niihin tiettyihin Vasun osa-alueisiin ja palautepäivä oli seuraava tiistai. Et tavallaan niinku ku et tehdään kuitenkin kunnan koko varhaiskasvatusta ohjaavaa, tää on just sitä vanhempien osallisuutta. Me keskusteltiin nimittäin muutamien muiden perheiden kanssa myöskin tai vanhempien kanssa mä keskustelin siitä, jos se ois tullu aikaisemmin ja ajoissa ja siin ei ois ollu niin semmoinen hätä, niin varmasti useampi olis esimerkiks vastannu siihen.” H5

Toimivan yhteistyön yhtenä edellytyksenä 43 % haastateltavista korostivat vanhempien kuuntelemisen tärkeyttä. Tähän sisältyy kuulumisten vaihtoa arkipäiväisissä tilanteissa, jaetaan ilot ja surut sekä kuunnellaan vanhempien mielipiteitä. Vanhemmilla tulisi olla

mahdollisuuksia vaikuttaa ja osallistua varhaiskasvatuksen toimintaan. Tärkeäksi koettiin kuitenkin, että osallistuminen perustuu vapaaehtoisuuteen.

Vastausten perusteella 43 % vanhemmista toivoivat yhdessä tekemistä yhteistyön edistämiseksi. Kuten yhteiset projektit sekä sisällöltään mielekkäät ja mukavat vanhempainillat. Yksi haastatelluista toivoi lisää kaikkea tekemistä. Hänellä itsellään oli voimakas halu osallistua ja olla mukana.

Haastatelluista 29 % korosti vanhempien sitoutumisen tärkeyttä yhteistyöhön. Kodin tulee myös omalta osaltaan olla sitoutunut yhteistyöhön ja huolehtia kodille kuuluvista vastualueista. Yksi haastatelluista toi esille perheen vanhempien välisen kommunikaation tärkeyden varsinkin, jos toinen vanhemmista tuo ja toinen hakee aina lapsia.

Kuvio 10. Vanhempien (n=7) vastaukset kysymykseen "Mitä toivoisitte päiväkodin yhteistyöltä?".

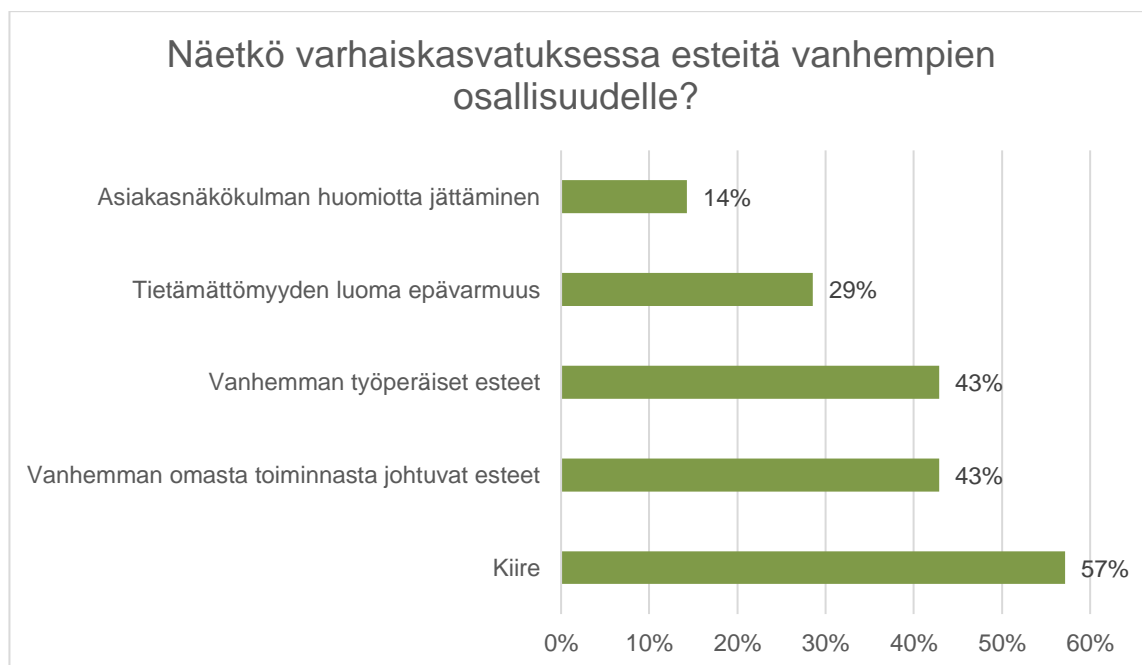
Kaikki haastateltavat olivat perin tyytyväisiä, kun kysyttiin järjestääkö päiväkotia riittävästi mahdollisuuksia vanhempien osallisuudelle? Nykyiseen tarjontaan kaikki seitsemän vanhempaa olivat tyytyväisiä. Yhdessä vastauksessa koettiin, ettei vanhemman ole mahdollista osallistua nykyistä enemmän päiväkodin toimintaan, koska aikaa siihen ei vanhemmalla yksinkertaisesti ole. Vain yksi vanhemmista, joka oli jo valmiiksi tyytyväinen, toivoi silti vielä vähän enemmän mahdollisuuksia, joissa vanhemman olisi mahdollista

toteuttaa osallisuuttaan. Omien resurssien mukaiselle osallistumisen lisäksi eräs haastatelluista koki tärkeäksi vaihtoehtojen olemassaolon.

"Mun mielestä riittävästi. Ei oo aikaa, jos aatellaan sitä, et. Mut kylhän niit vaihtoehtoi pitää olla." H1

Pieni päiväkotitai pienempi ryhmäkoko, jossa on määrällisesti vähemmän lapsia hoidossa, lisäsi kahden vanhemman mielestä päiväkodin ja kodin välistä yhteistyötä. Määrällisesti pienemmässä ryhmässä yhteisöllisyys korostuu ja mielletään päiväkotitai "meidän päiväkodiksi", jossa halutaan myös enemmän tehdä, toimia ja vaikuttaa yhteisen hyvän puolesta.

"Ehkä just se niinku kun on tommonen pieni päiväkotitai ja on vähän lapsii nii se niinku mä luulen et se lisää tosi paljon sitä niinku sitä yhteistyötä vanhempien kanssa. Et tavallaan niinku sit ku on vaan muutama niin, sit ehkä jokainen kokee sen semmoseks minun meidän päiväkodiksi. Sit kaikilla ehkä niinku enemmän semmonen halukin tehdä ja toimii ja vaikuttaa siellä." H6

Kuvio 11. Vanhempien (n=7) vastaukset kysymykseen "Näetkö varhaiskasvatuksessa esteitä vanhempien osallisuudelle?".

Haastattelujen vastauksista nousi esille esteitä vanhempien osallisuuden toteutumiseksi. Kiire nousi suurimmaksi esteeksi vanhempien osallisuudelle. Nykymaailma koettiin kiireiseksi, eikä joka paikkaan ehdi. Yksi haastateltavista oli sitä mieltä, että on järkyttävää, miten ihmisiä kuormitetaan nykyään. Painetta tulee joka suunnasta ja luo ajankäytöllisiä haasteita.

Kiireen lisäksi vanhempien työajat rajoittavat mahdollisuuksia osallistua varhaiskasvatuksen toimintaan varsinkin, jos se tapahtuu päivän aikana. Vanhempien on hankalaa järjestää töistään vapaata ja sitä kautta mahdollisuudet osallistua rajoittuvat. Keskeiseksi esteeksi haastateltavat kokivat edellisten lisäksi vanhemman oman toiminnan, jossa viitataan vanhemman haluttomuuteen osallistua, vanhemman välinpitämättömyyteen asenteeseen tai arvostuskysymyksiin.

"No ajankäyttö tietty voi olla semmonen rajoittava ehkä sit et, jos paljon tietysti tapahtuu päivän aikana. Sit ei välttämättä kaikil ei oo mahdollisuuksii niinku osallistuu, et työt haittaa tietty sitäkin puolta." H6

Haastatelluista 29 % koki tietämättömyyden luoman epävarmuuden luovan esteitä vanhempien osallisuudelle. Osalla vanhemmista kynnys osallistua mukaan on korkea. Vanhemmilla yhteistyön siemen on hukassa ja he tarvitsisivat tukea päästäkseen alkuun ja osalliseksi varhaiskasvatuksen toiminnasta.

Vanhemmista 14 % koki asiakasnäkökulman huomiotta jättämisen esteenä vanhempien osallisuuden toteutumiseksi. Kehitettäessä toimintaa tai jotain tarvetta tulee ensin kysyä palveluiden käyttäjien mielipidettä asiasta. Eräs haastateltavista haluaisi ravistella varhaiskasvatuksen sisä rakenteita. Hän koki, että Mynämäen varhaiskasvatuksessa on hirveen vanhakantaisia ajatuksia siitä, millä tavalla asia pitää tehdä, koska näin on ennenkin tehty. Kaiken ei tarvitse mennä samalla tavalla vuosi toisensa perään.

"Tää on se kritiikki, joka on pakko sanoa, et hirveen vanhakantaisia ajatuksia et, millä tavalla asia pitää ehkä tehdä ja näin on ennenkin tehty ja et sitä on jonkin verran tietty ei niit muutoksia haluta lähtee niin helposti tekemään niihin sisä rakenteisiin. Mut et sellaisii sisä rakentei et mil tapaa jotkut tapahtuu, siin voi vähän järisytellä, et kaikki ei tarvii mennä niinku ennenkin. Et jos kehitetään jotain tarvetta, niin silloin kysytään ensin niilt, ketkä käyttää sitä palvelua. Sen tyyppistä ehkä kaipaisin lisää." H1

Kaksi haastatteluun osallistuneista vanhemmista eivät nähneet mitään esteitä vanhempien osallisuudelle Mynämäen varhaiskasvatuksessa.

9.2 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry on koonnut ammattikorkeakouluille suositukset eettisestä ja hyvän tieteellisen menettelytapojen mukaisesta opinnäytetyöprosessista, jotka pohjautuvat lainsäädäntöön ja tiedeyhteisön kansainvälisiin ja kansallisiin periaatteisiin ja ehdotuksiin. Suositusten kautta yhtenäistetään ammattikorkeakoulujen opinnäytetyöprosessia, kehitetään hyvää tieteellistä käytäntöä, ennaltaehkäistään tieteellistä epärehellisyyttä sekä parannetaan opinnäytetöiden laadukkuutta. (Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry 2017, 2-3.)

Tutkimustani oli eettisesti turvaamassa opinnäytetyösopimus, joka tehtiin toimeksiantajan, ammattikorkeakoulun ja opiskelijan välille. Yhteistyösopimuksessa käytiin läpi pelisäännöt, joiden pohjalta lähdin opinnäytetyötäni työstämään. Sopimuksesta kävi ilmi aikataulut, mahdolliset kustannukset, ohjaus, tausta-aineistot, tarvittavat luvat sekä vastuut. (Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry, 5.) Toimeksiantajan kanssa käydyt keskustelut tutkimusprosessin aikana tukivat ja selvensivät tutkijan ajatuksia ja auttoivat viemään tutkimusta eteenpäin. Tutkijan eteen tulleet umpikujat avautuivat tukea antavalla ja rohkaisevilla keskusteluilla. Toimeksiantajan myötämielisyys ja innostuneisuus tutkittavaa asiaa kohtaan lisäsivät tutkijan paneutumista huolellisesti tutkimukseen.

Kaikki opinnäytetyöt tarkistetaan plagiaatintunnistusjärjestelmän kautta ennen arviointia. (Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry, 6).

Tutkijana minun tuli perehtyä tutkimuseettisiin ohjeistuksiin ja sitä kautta luoda ymmärrystä tieteellisistä käytännöistä. Pelkkä ymmärrys ei kuitenkaan yksinään riittänyt, vaan minun tuli myös noudattaa tieteellisiä käytäntöjä, joihin kuuluivat rehellisyys, huolellisuus, avoimuus ja kunnioitus muiden tutkijoiden töitä kohtaan. (Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry, 8.) Tieteelliset käytännöt olivat tutkijalle ennestään tuntemattomia. Ohjeistusten ja tieteellisten käytäntöjen lukemiseen ja asioiden sisäistämiseen meni yllättävän paljon aikaa. Välillä tuntui turhautavalta, kun monta tuntia kului teoriakirjallisuutta lukiessa, eikä saanut mitään näkyvää aikaiseksi. Toisaalta olen vakaasti sitä mieltä, että ilman teoriaa ja hyviä opaskirjoja laadullisen tutkimuksen tekemisestä, en olisi pystynyt laatimaan tutkimusraporttiani.

Tutkittavien suojaan liittyy olennaisesti tietoisuus tutkimuksen tavoitteista, menetelmistä, mahdollisista riskeistä ja vapaaehtoisuudesta. Tärkeää on taata osallistujien nimettömyys ja luottamuksellisuus. Tutkijan tulee pysyä lupauksiensa takana ja olla vaarantamatta tutkimuksen rehellisyyttä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 131.) Omassa tutkimuksessani kerroin vanhemmille lähetetyssä saatekirjeessä tutkimuksen anonyymiydestä, tutkimuksen tavoitteista ja käytettävästä menetelmästä. Jokaisen haastattelun aluksi kerroin lyhyesti opiskelupaikkani, tutkimuksen tarkoituksen sekä korostin erityisesti haastateltavien pysymistä nimettöminä koko tutkimusprosessin ajan.

Tutkimuksen luotettavuus saadaan selville arvioinnin kautta. Arvioinnin kautta haetaan vastauksia tutkimuksen eettiseen korkeatasoisuuteen sekä vakuuksia tutkimuksen luotettavuuteen. Luotettavuutta parantavia tekijöitä ovat esimerkiksi riittävä aika tutkimuksen tekoon, tutkimusprosessin julkisuus sekä vertaisarvioitsijoiden kommentit. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 141-142.) Itse tutkijana olen voinut vaikuttaa tutkimuksen luotettavuuteen laatimalla aikataulun, josta pidin kiinni tarkasti. Tämä auttoi raportin kirjoittamisprosessissa. Välillä oli päiviä, jolloin selvästi välttelin kirjoittamisen aloittamista. Tutkimussuunnitelma sekä kirjoittamisen aikatauluttaminen kannattelivat ja veivät minut yli haastavien päivien. Itse tutkimusprosessia olen pyrkinyt avaamaan raportissani mahdollisimman tarkasti ja avoimesti perustellen. Mielestäni dokumentaation kautta lukijan on mahdollista muodostaa omaa kuvaansa tutkimukseni luotettavuudesta. Säilytän haastatelluilla keräämäni tutkimusaineistot tutkimuksen arvontiin ja julkaisuun asti, jonka jälkeen hävitän keräämäni tutkimusmateriaalin asianmukaisesti.

Luotettavuutta arvioitaessa voidaan pohtia tutkimuksen reliabeliutta ja validiutta. Reliabelius markkeeraa mittaustulosten toistettavuutta, pysyvyyttä sekä kykyä tuottaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. Validius puolestaan tarkoittaa tutkimusmenetelmän pätevyyttä. Tutkitaan sitä, mitä on tarkoituskin mitata eli tutkimukseen peilaten juuri oikeita asioita. (Kananen 2014, 147; Hirsjärvi ym. 2016, 231.) Itse koen, että tutkimukseni reliabeliudesta on vaikea mennä täysin takuuseen, koska itse haastattelutilanteet ovat aina ainutlaatuisia- ja kertaisia. Siinä tapauksessa, jos tutkimukseni tehtäisiin uudestaan, olisi mahdollista vahvistaa jo saatuja tuloksia tai saada ”vanhojen” lisäksi uudenlaisia tutkimustuloksia tai näkökulmia. Unohtaa ei mielestäni saa vuorovaikutustilanteiden ainutlaatuisuutta, jotka ovat sidottuina ihmisten mielialoihin, viireys tasoihin sekä luottamussuhteisiin. Itse toivon, että jokainen haastattelemani vanhempi uskalsi kertoa oman vilpittömän mielipiteensä haastattelukysymyksiini. Toivottavasti oma jäsenyyteni Mynämäen varhaiskasvatuksen työyhteisössä ei estänyt tai rajoittanut vanhempia kertomaan

rehellisesti omia ajatuksiaan ja mielipiteitään. Validiteetin mittarina omassa tutkimuksessani oli vastausten saaminen tutkimuskysymyksiini ja sitä kautta tutkimusongelman ratkaisu.

10 JOHTOPÄÄTÖKSET JA HYÖDYNNETTÄVYYS

10.1 Johtopäätökset

Tutkimukseni tavoitteena oli selvittää, miten vanhemmat kokevat Mynämäen varhaiskasvatuksen osallisuuden? Tutkimuksen teon aikana olin itse opintovapaalla Vaahteramäen päiväkodin päivähoitajan toimesta. Koko tutkimusprosessin aikana olen pyrkinyt objektiiviseen pohdintaan sekä syventämään omaa ammatillista osaamistani. Itse tutkijana ja Mynämäen varhaiskasvatuksessa pitkään työskennelleenä pidän erityisen tärkeänä saada selville asiakasnäkökulmaa asian tarkasteluun.

Ennen tutkimustani en ollut mitenkään vakuuttunut vanhempien tyytyväisyydestä varhaiskasvatuksen tarjoamiin mahdollisuuksiin ja vaihtoehtoihin, jotka tukevat omalta osaltaan vanhempien osallisuutta. Tutkimukseni tulosten myötä voin ilokseni todeta, että vanhemmat olivat todella tyytyväisiä nykyiseen tilanteeseen. Tutkimukseen osallistuneet vanhemmat antoivat hyvää ja positiivista palautetta tutkimuksen kohteiksi valikoituneiden varhaiskasvatusyksiköiden toiminnasta ja vanhempien osallisuuden huomioimisesta. Haastatteluista nousi esille myös kehittämissideoita ja kritiikkiäkin. Tämä lisäsi tutkijan tunnetta tutkimuksen ajankohtaisuudesta ja tarpeellisuudesta.

Haastatteluihin osallistuneet kertoivat mielestäni varsin avoimesti ja rehellisesti omista kokemuksistaan ja tuntemuksistaan. Tutkijan kokemattomuus haastattelutilanteissa tuli esille yhden haastattelun hiljaisten hetkien myötä sekä tutkijan roolin omaksumisessa. Hiljaisuus haastattelun aikana tuntui tutkijasta varsin kiusalliselta. Houkutus jouduttaa haastateltavan vastausta oli todella suuri. Siihen tutkija ei onneksi sortunut. Itse Mynämäen varhaiskasvatuksessa työskennelleenä piti myös pitää varansa, etten ottanut kantaa annettuihin vastauksiin.

Vanhempien osallisuuden määrittely ensimmäisenä kysymyksenä oli haasteellinen osalle vanhemmista. Kysymysten asettelujärjestystä olisi voinut miettiä tarkemmin. Yhdelle haastateltavalle avasin vanhemman osallisuuden määritelmää, kun hän itse sitä suoraan pyysi. Itse jäin pohtimaan, että toivottavasti en johdatellut liikaa haastateltavaa ja vaikuttanut hänen vastaukseensa. Toisaalta koen, että itse haastattelutilanteessa olisi ollut epäkohteliasta olla auttamatta haastateltavaa ja jättää hänet tyhjän päälle. Tutkijan mieliala oli positiivisesti sävyttynyt ja kiitollinen haastattelujen jälkeen. Lämmin kiitos

kaikille tutkimukseen osallistuneille vapaaehtoisille vanhemmille. Tutkijana olen otettu, että välititte ja toitte omia näkemyksiänne rohkeasti esille.

Alatalon (2015) mukaan vanhempien tukemisen ja osallisuuden perustana on luottamukseen nojautuva vastavuoroinen vuorovaikutus. (Alatalo 2015, 75.) Tutkimukseni tulokset tukevat vastavuoroisen vuorovaikutuksen tärkeyttä. Tutkimukseni mukaan vuorovaikutustilanteissa on tärkeää molemmiin puoleihin aktiivisuus ja läsnäolo. Vanhemman omalla aktiivisuudella ja kiinnostuneisuudella on mahdollista lisätä vanhemman osallisuuden tunnetta. Bronfenbrennerin ekologinen teoria tukee myös ajatusta vastavuoroisen vuorovaikutuksen tärkeydestä. Kodin ja päiväkodin kehityksellinen potentiaali on riippuvainen vuorovaikutussuhteista, joiden luonteeseen ja toimivuuteen tulee kiinnittää erityistä huomiota. (Puroila & Karila 2001, 212.)

Hakyemez-Paul, Pihlaja ja Silvennoinen (2018) toteavat tutkimuksessaan lastentarhanopettajan työkokemuksella olevan vaikutusta hänen tapaansa huomioida vanhempien osallisuutta sekä tuoda avoimesti näkyväksi päiväkodin toimintaa. (Hakyemez-Paul ym. 2018,91-93.) Tämän tutkimuksen tulokset puoltavat työntekijän työkokemuksen merkitystä vanhempien osallisuuden huomioimisessa. 71% haastatelluista vanhemmista kokivat, että työkokemus toi tullessaan etuja, joita oli mahdollista hyödyntää vanhempien kanssa tehtävässä yhteistyössä. Työkokemuksen kautta kasvattaja saa lisää varmuutta, huomioi tilanteita ja lapsia helpommin sekä tuo vanhemmille näkyväksi päivän tapahtumia. Tosin tulee huomioida, että tutkimuksessani ei eritelty erikseen kasvatushenkilöstön koulutustaustoja. Osa haastateltavista vanhemmista viittasivat tuottamassaan puheessaan lastentarhanopettajien ammattiryhmään peilattaessaan työkokemuksen vaikutusta vanhempien osallisuuden huomioimisessa.

Vuorenmaa (2016) toteaa tutkimuksessaan yhtenä vanhempien osallisuutta vahvistavina tekijänä tiedonsaannin. (Vuorenmaa 2016, 87). Tutkimukseni kohteina olleet vanhemmat korostivat myös ajankohtaisen ja ennakoivan tiedonsaannin tärkeyttä. Vanhemmille on tärkeää saada suullista sekä kirjallista informaatiota varhaiskasvatuksesta, joka tekee näkyväksi päiväkodin toimintaa vanhemmille ja lisää vanhempien osallisuuden tunnetta. Pääkaupunkiseudun varhaiskasvatuksen kehittämissuunnitelma VKK-Metron toteuttama kysely toi esille tiedonkulun parantamisen vaatimuksen. (Venninen ym. 2011, 55). Tutkimuksessani nousi esille, kuinka tärkeää on arvioida käytettävissä olevia kommunikointikanavia, niiden toimivuutta sekä kehityksen mukana pysymistä. Tärkeää olisi pohtia nykyaikaisten viestintäkanavien käyttöönottoa varhaiskasvatuksen parissa kuten esimerkiksi koulumaailmasta tuttu Wilma.

Tutkijana totean seuraavanlaiset vastaukset tämän työn tutkimuskysymyksiin. Vanhempien osallisuus Mynämäen varhaiskasvatuksessa pohjautuu vastavuoroiseen vuorovaikutukseen sekä vanhemman omaan kiinnostuneisuuteen sekä aktiivisuuteen. Vanhemman tulisi olla kiinnostunut, mitä päiväkodissa tapahtuu ja hänelle luodaan mahdollisuuksia osallistua päiväkodin arkeen omien resurssiensa varassa. Vanhempien osallisuutta voitaisiin edistää sillä, että työntekijät tarjoisivat avoimesti vanhemmille mahdollisuuksia osallistua varhaiskasvatuksen toimintaan. Vanhemmat kokisivat, että he ovat lämpimästi tervetulleita. Toiminnan näkyväksi tekemisen kautta on mahdollista poistaa vanhempien tietämättömyyttä ja tukea vanhempia pääsemään osalliseksi varhaiskasvatuksen toimintaan. Ennakoiva tiedottaminen lisää omalta osaltaan vanhempien mahdollisuuksia osallistua varhaiskasvatuksen toimintaan. Vanhempien osallisuuden edistäminen Mynämäen varhaiskasvatuksessa vaatii huolellista suunnittelua, jatkuvaa kehittämistä sekä aktiivista ylläpitoa.

Kaiken kaikkiaan vanhemmat olivat tutkimuksen kohteiksi valikoituneissa päiväkodeissa todella tyytyväisiä ja antoivat paljon positiivista palautetta varhaiskasvatussyksiköiden toiminnosta. Kaikki haastateltavat kokivat, että heidän mielipiteitään kunnioitetaan ja heillä on mahdollisuus tuoda esille toiveitaan. Nykyiseen kommunikointiin päiväkotien arjessa oli 86% vanhemmista tyytyväisiä ja loputkin vanhemmista olivat sitä mieltä, että aina tarpeen vaatiessa aikaa keskusteluille kyllä löytyy. Kaikki haastatteluihin osallistuneet vanhemmat olivat sitä mieltä, että päiväkodit tarjoavat jo tällä hetkellä riittävästi mahdollisuuksia vanhempien osallisuudelle.

10.2 Tutkimuksen hyödynnettävyys

Tutkimuksen julkistamislupa tulee opinnäytetyöni ohjaajalta. Luvan saamisen jälkeen tallennan työni Theseukseen julkistettavaksi ja arkistoitavaksi. (Turun ammattikorkeakoulun www-sivut 2018.) Itse tutkimuksen tekijänä toivon, että esiin nousseita tutkimustuloksia käytettäisiin työntekijöiden toimesta hyväksi Mynämäen varhaiskasvatuksessa suunnittelun ja kehittämisen tukena.

Tutkimustulosteni perusteella kehittämissuositukseni liittyvät tiedottamisen tärkeyden huomioimiseen, varhaiskasvatuksessa järjestettäviin tapahtumiin sekä yhteistoimintaan Mynämäen varhaiskasvatuksessa. Vanhemmille suuntautuvan tiedottamisen ja informaation tulisi olla ennakoivaa ja tehdä vanhemmille näkyväksi varhaiskasvatuksen arkea. Työntekijöiden tulee olla tietoisia vuorovaikutustilanteiden tärkeydestä sekä

kannustaa omalla esimerkillään vanhempia vastavuoroiseen vuorovaikutukseen. Hektinen lapsiperheiden arki tukee toiminnallisten tapahtumien järjestämistä perheille. Yhteinen aika on vähissä ja juuri tämän vuoksi olisi tärkeää tarjota varhaiskasvatuksessa mahdollisuuksia yhdessä olemiseen, kokemiseen ja tekemiseen koko perheen voimin. Vanhempainiltoja olisi mahdollista uudistaa ja miettiä uusia toteuttamisvaihtoehtoja varhaiskasvatuksen työntekijöiden toimesta. Voisiko niihin osallistua kenties koko perhe tai järjestää lapsiparki vanhempainiltojen yhteyteen? Varhaiskasvatuksen sisä rakenteissa tulisi pyrkiä avoimuuteen ja tukea kehittämisen kulttuurin ylläpitämistä. Käydä rehellistä ammatillista keskustelua ja pyrkiä löytämään ajan kuvan mukaisia toimintatapoja, joissa on huomioitu asiakasnäkökulmia.

Tutkimuksen tulokset jaetaan sähköisesti kaikille varhaiskasvatuksen työntekijöille Mynämäen varhaiskasvatusjohtaja Santasen toimesta. Näin jokaisella Mynämäen varhaiskasvatustyöntekijällä olisi mahdollisuus hyödyntää tutkimustuloksia seuraavaa toimintakautta suunniteltaessa. Tosin tulee muistaa, että saaduista tutkimustuloksista ei voida tehdä johtopäätöksiä yleistävyyttä ajatellen. Jokaisen varhaiskasvatustyöntekijän tulisi peilata saatuja tutkimustuloksia käytössään oleviin toimintatapoihin sekä osallisuuden kulttuuriin. Käymällä ammatillista keskustelua työyhteisöissä sekä miettimällä yhdessä toimivia toimintatapoja on mielestäni mahdollista vaikuttaa vanhempien osallisuuden tunteeseen ja tukea heidän osallisuuttaan varhaiskasvatuksen arjessa. Työntekijöiden tietoisuus, asian puheeksi ottaminen tiimeissä sekä säännöllinen arviointi avaavat tietä vanhempien osallisuuden kokemuksille ja tukemiselle. Toinen asia, joka on syytä pitää varhaiskasvatuksen työntekijöiden mielessä, on perheiden tarpeiden erilaisuus. Perheiden resurssit osallistua varhaiskasvatukseen vaihtelevat ja työntekijöiden tulisi sitä kunnioittaa.

Tätä tutkimusta työstäessäni heräsi kiinnostukseni mahdolliseen jatkotutkimusaiheeseen. Kiinnostavaa olisi lähteä kartoittamaan Mynämäen varhaiskasvatuksen työntekijöiden ajatuksia ja kokemuksia, jotka liittyvät vanhempien osallisuuteen. Olisi todella mielenkiintoista peilata ja vertailla työntekijöiden sekä vanhempien ajatuksia ja näkemyksiä osallisuuden tematiikkaan liittyen. Asiakas- ja työntekijänäkökulmien yhdistäminen mahdollistaisi luomaan nykyistä syvällisempää ja kokonaisvaltaisempaa ymmärrystä osallisuudesta Mynämäen varhaiskasvatuksessa.

LÄHTEET

Acar, S & Akamoglu, Y. 2014. Practices for Parent. Participation in Early Intervention / Early childhood Special Education. International Journal of Early Childhood Special Education (INT-JECSE) 6, 80-101. Viitattu 7.1.2019. <https://www.int-jecse.net/article-details/2014/6/1/17>

Alatalo, A-M. 2015. Millaista tukea päiväkotitoiminta voi tarjota vanhemmuuteen, vanhempien arvioita ja odotuksia. Kasvatustieteen pro gradu- tutkielma. Oulun yliopisto. Viitattu 7.12.2018. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:oulu-201512082259>

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry 2017. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Viitattu 9.11.2018. <http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ammattikorkeakoulujen%20opinn%C3%A4ytet%C3%B6iden%20eettiset%20suositukset.pdf>

Boeije, H. 2014. Analysis in Qualitative Research. SAGE Publications Ltd.

Hakymez-Paul, S.; Pihlaja, P. & Silvennoinen, H. 2018. Factors Affecting Early Childhood Educators' Views and Practices of Parental Involvement. Journal of Early Childhood Education Research. Volume 7, Issue 1, 76-99. Viitattu 1.12.2018. Saatavilla myös osoitteessa <https://jecer.org/wp-content/uploads/2018/06/HakymezPaul-Pihlaja-Silvennoinen-issue7-1.pdf>

Heinonen, H.; Iivonen, E.; Korhonen, M.; Lahtinen, N.; Muuronen, K.; Semi, R.; & Siimes, U. 2016. Lasten oikeudet ja aikuisten vastuut varhaiskasvatuksessa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Hirsjärvi, S.; Remes, P. & Sajavaara, P. 2016. Tutki ja kirjoita. 21. uud. p. Helsinki: Tammi.

Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Suomen Yliopistopaino Oy –Juvenes Print.

Koivunen, P-L. & Lehtinen, T. 2015. Kasvu kiikarissa. Havainnoinnin käsikirja varhaiskasvattajille. 2. uud. p. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kuntaliitto 2018. Kuntien väestö ja ikärakenne. Viitattu 19.12.2018. <https://www.kuntaliitto.fi/asi-antuntijapalvelut/talous/kuntien-vaesto-ja-ikarakenne>

Leivo, H-L. 2017. Vanhempien kokemuksia osallisuudesta varhaiskasvatuksessa. Pro gradu- tutkielma. Helsingin yliopisto, Käyttäytymistieteellinen tiedekunta, Opettajankoulutuslaitos. Viitattu 30.11.2018. Tutkimus saatavilla kokonaisuudessaan vain sähköisesti paikallisesti luettuna Helsingin yliopiston toimipisteissä.

Mykkänen, Johanna & Böök, Marja Leena (2017) Moninaiset perheet ja varhaiskasvatus. Teoksessa: Koivula, Merja.; Siippainen, Anna & Eerola-Pennanen, Paula (toim.) Valloittava varhaiskasvatus. Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Tampere: Vastapaino, 84-85.

Mynämäen varhaiskasvatuksen www-sivut 2018. Viitattu 29.11.2018. <https://www.mynamaki.fi/varhaiskasvatus-ja-koulutus/varhaiskasvatus/>

Puroila, Anna-Maija & Karila, Kirsti. (2001) Bronfenbrennerin ekologinen teoria. Teoksessa Karila, Kirsti.; Kinos, Jarmo & Virtanen Jorma (toim.) Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia. Jyväskylä: PS-kustannus, 204-226.

Salminen, J. 2017. Early Childhood Education and Care System in Finland. Nauki o Wychowaniu. Studia Interdyscyplinarne 2 (5), 135-154. Viitattu 9.1.2019. <https://czasopismo.naukiowychowaniu.uni.lodz.pl/resources/html/article/details?id=168713>

Terveystieteiden tutkimuskeskus THL:n tilastoliite 2018. Viitattu 8.12.2018. https://thl.fi/tilastoliite/tilastoraportit/2018/TR32_18_liite.pdf

Tuomi, J.& Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 10. uud. p. Helsinki: Tammi.

Turun ammattikorkeakoulun www-sivut 2018. Viitattu 7.11.2018. <https://messi.turkuamk.fi/opis-kehu/9/9.3/Sivut/etusivu.aspx>

Varhaiskasvatuslaki. L 540/2018.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016. Määräykset ja ohjeet 2016:17. Opetushallitus.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. Määräykset ja ohjeet 2018:3a. Opetushallitus.

Venninen, T.; Leinonen, J.; Rautavaara-Hämäläinen, M. & Purola, K. 2011. "Lähes aina haettaessa sanotaan, että ihan ok päivä – mitä se lopulta tarkoittaa?" Socca - Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus 2011:2.

Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi.

Vuorenmaa, M. 2016. Äitien ja isien osallisuus perheessä ja lasten palveluissa sekä osallisuuteen yhteydessä olevat tekijät. Väitöskirja. Tampereen yliopisto. Viitattu 30.11.2018. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-0019-7>

LIITTEET

Liite 1. Teemahaastattelun runko

Taustamuuttujat:

1. Varhaiskasvatusyksikkö

- Karjalan päiväkoti
- Vaahteramäen päiväkoti

2. Lapsen/lasten iät

- alle 3 vuotta
- yli 3 vuotta

3. Lapsi ollut hoidossa päiväkodissa

- alle puoli vuotta
- yli puoli vuotta

TEEMAT:

VANHEMPIEN OSALLISUUS MYNÄMÄEN VARHAISKASVATUKSESSA

1. Mitä mielestäsi kuuluu vanhempien osallisuuteen varhaiskasvatuksessa?
2. Kertoisitko minkälaisiin toimintoihin olet osallistunut varhaiskasvatuksessa?
3. Millainen toiminta houkuttelisi sinua vanhempana osallistumaan varhaiskasvatukseen?

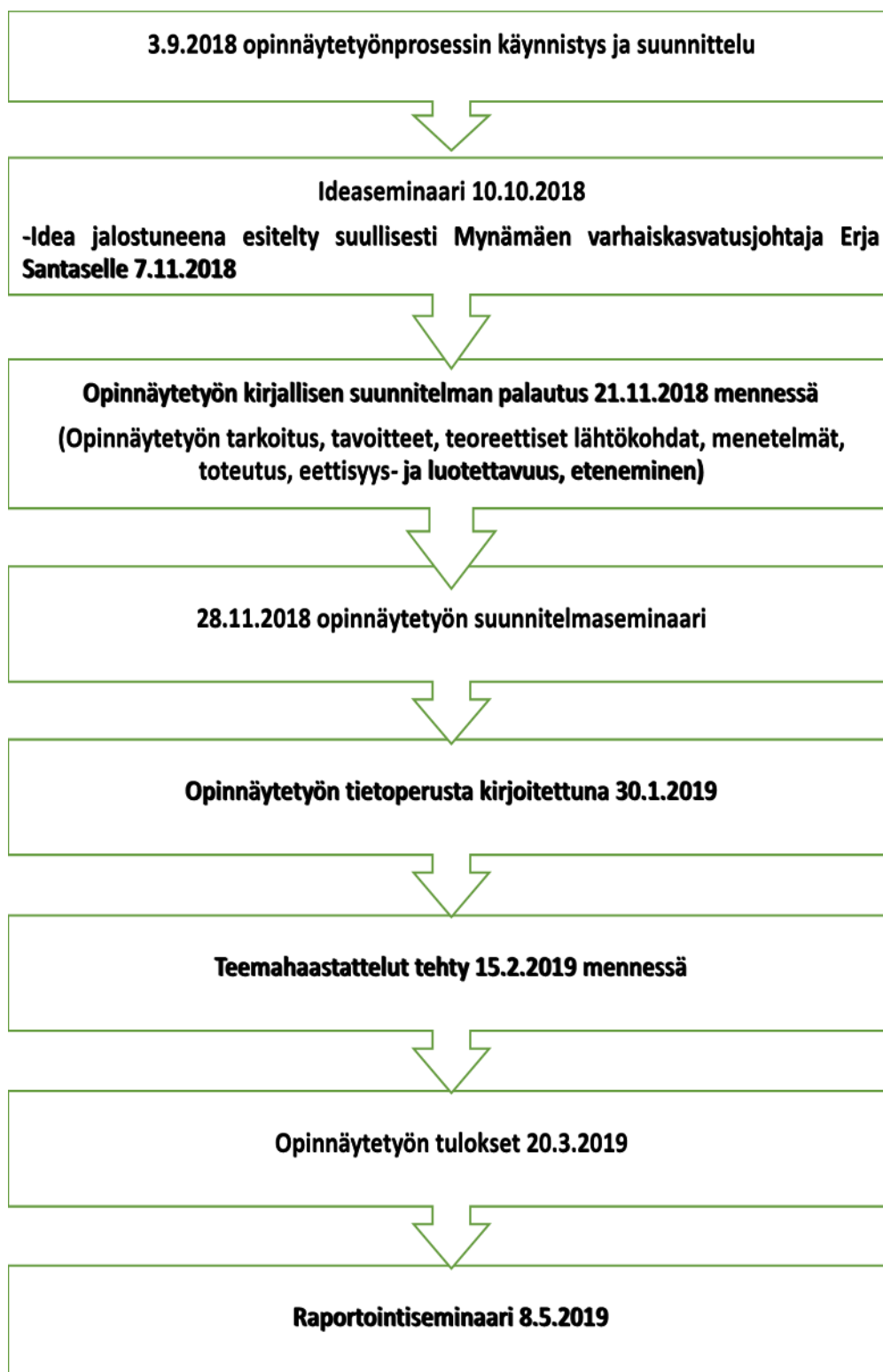
VARHAISKASVATUKSEN TYÖNTEKIJÄT VANHEMPIEN OSALLISUUDEN TUKI- JOINA

1. Koetko, että sinulla on vanhempana mahdollisuus tuoda työntekijöille esille toiveitasi ja mielipiteitäsi kunnioitetaan?
2. Koetko, että sinulla on riittävästi aikaa keskustella ja saat tietoa lapsesi päivän kulusta kasvatushenkilöstöltä?
3. Vaikuttaako mielestäsi työntekijän koulutus tai työkokemus alalta hänen tapansa ottaa huomioon vanhempien osallisuutta?

VANHEMPIEN OSALLISUUDEN EDISTÄMINEN

1. Mitä toivoisitte päiväkodin yhteistyöltä?
2. Järjestääkö päiväkotiki mielestäsi riittävästi tai liian vähän mahdollisuuksia vanhempien osallisuudelle?
3. Näetkö varhaiskasvatuksessa esteitä vanhempien osallisuudelle?

Liite 2. Kuvaus opinnäytetyön prosessista

Liite 3. Saatekirje vanhemmille tutkimuksesta

Hei!

Olen Sari Ojanperä, sosionomiopiskelija Turun ammatikorkeakoulusta. Teen opinnäytetyönäni työelämälähtöisen kehittämistehtävän Mynämäen varhaiskasvatuksessa. **Aiheenani on vanhempien osallisuus.**

Syksyllä 2017 käyttöön otettu Varhaiskasvatuksen suunnitelman perusteet korostaa vanhempien osallisuutta entistä enemmän. Tavoitteenani on kartoittaa teidän vanhempien kokemuksia, odotuksia ja toiveita, jotka liittyvät vanhempien osallisuuteen.

Tutkimus toteutetaan **nimettömänä teemahaastatteluna**. Haastatteluun voi osallistua lapsen äiti, isä tai molemmat huoltajat yhdessä. **Haastattelu kestää n. 30 minuuttia**. Haastateltavien henkilöllisyys ei paljastu missään vaiheessa. Haastattelut nauhoitetaan ja litteroidaan aineiston analyysiä varten. Suostumalla haastatteluun annat luvan käyttää haastattelumateriaalia tutkimuksessani. Analysoinnin jälkeen tutkimusmateriaali hävitetään asianmukaisesti.

Jos haluat vaikuttaa varhaiskasvatuksen kehittämiseen ja tuoda julki omaa asiakasnäkökulmaasi, niin **kerro halukkuudestasi** osallistua haastatteluun **ryhmän varhaiskasvatuksen opettajalle 14.1.2019** mennessä.

Vapaaehtoisten haastateltavien joukosta valitaan satunnaisotannan perusteella kuusi haastateltavaa, joista ryhmän varhaiskasvatuksen opettaja tiedottaa valituille vanhemmille. Tämän jälkeen sovitaan haastattelu aika ja paikka. Aikataulullisesti **haastattelut käydään tammi- ja helmikuussa 2019**.

Lisätietoja voitte halutessanne kysyä sähköpostitse osoitteella

sari.ojanpera@edu.turkuamk.fi

Kiitos osallistumisesta opinnäytetyöhöni jo etukäteen!

Sari Ojanperä

Liite 4. Laadullisen aineiston pelkistäminen

1	Haastatteluteemat ja haastattelukysymykset	Haastattelu (N=6)	Alkuperäiset ilmaukset		
2	Teema 1:	H1	H2	H3	H4
3	4 VANHEMPIEN OSALLISUUS MYNNÄMÄN VARHAISKASVATUKSESSA				
7	1. Mitä mielestäsi kuuluu vanhempien osallisuuteen varhaiskasvatuksessa?	Molempipuolinen aktiivisuus, vanhempien oma kiinnostuneisuus, suullinen ja lapulla kerrottava informaatio, yhteistyössä tehdessä, vanhempien yksilölliset tarpeet vaihtelevia	Vanhempi tietää, mitä päiväkodissa tehdään ja miten on mennyt, erityislapsen kanssa enemmän sitä asiaa,	Tää tosi sujuvaa, tuotetaan ja hakessa jutellaan, vanhempainillat joka yösky, Eskari Nina kysyy vanhempien toiveita, vanhempien ryhmätöitä vanhempainilloissa- saanut tuoda omia toiveita esille, vanhempien toiveet otettu hyvin huomioon ja voi oikeasti vaikuttaa toiminnan sisältöihin, monipuolinen toiminta, kotona yhdessä lapsen kanssa miettiminen mitä voisi tehdä päiväkodissa,	Vuorov kerrota mahdollis pienit te retket, muuta
24	2. Kertoisitko minkälaisin toimintoihin olet osallistunut varhaiskasvatuksessa?	Vasu-keskustelu, yhteiset retket, metsäretki vanhempainpäivänä joulujuhla	Joulujuhla, kevätjuhla, vanhempainillat,	Joulujuhlat, kevätjuhlat, taidenäyttely päiväkodilla, isovanhempien päivä, "maastilapäivä" perheen navettaan tutustuen,	Äitiemp. kevätju joulujuh perheit ei ole c
34	3. Millainen toiminta houkuttelisi sinua vanhempana	Vanhempainiltojen yhteyteen luennoitija -vapaaehtoisena ennen	Näin on niinku hyvä.	Tyyliä ei väliä.	Itte ole

1	Haastatteluteemat ja haastattelukysymykset	H1	H2	H3	H4
3	Teema 2:				
4	4 VARHAISKASVATUKSEN TYÖNTEKIJÄT VANHEMPIEN OSALLISUUDEN TUKEUNA				
6	1. Koetko, että sinulla on vanhempana mahdollisuus tuoda työntekijöille esille toiveitasi ja mielipiteitäsi kunnioitetaan?	Mää uskoisin joo, pystyisin sanomaan, jos jotain toivetta, kynnys ei ole korkea, on sellainen ilmapiiri.	On. Ihan hyvin on toiminut.	Tosi hyvikin, aina voi sanoa, jos jotain murheitai tai äänisiä asioita, kasvatijat aina vastaanottamas aamulla ja iltpäiväl he kertoo, mitä päivän aikan on tehty ja miten on mennyt. Heti voi sanoa, jos on jotain. Eskarin Nina kannustanut siihen kaikin puolin.	Joo, Tosi kvästi niinku mahdollisuus kirjo nimettömänäkin, luottamus et voi s asioita.
21	2. Koetko, että sinulla on riittävästi aikaa keskustella ja saat tietoa lapsesi päivän kuluista kasvatushenkilöstöltä?	Kiire, monen kombinaatio. Se ei oo suoraan ettei hoitajalla oo aikaa, kun vanhemmilakkaan ei oo aikaa. Mä koen, et on aikaa jos mä ite sitä toivon ja ilmaisen toiveini ihan selkeästi. Tietty se aika on hektinen, tullaan monta lasta hakemaan. Kun näkee et siin vähän sitä kaikenkokoista touhua, menää siihen ja sanoo sit.itellä ei ole niin vahvaa tarvetta ollu. Nykyaikana säännöpostin korostaminen varhaiskasvatuksessa. Sen ylhteyden korostaminen jollai tasolla ei ois yhtään huonompi juttu. Mennään ajankuvan mukaan.	Varttii vai neljä aikaa hakeminen, aika moni muikin hakee siihen aikoihin. Ei ne ol yleensä niin päivän päälle asioita. Kyl ne voi kertoo sit seuraavaanakin päivänä. Hyvin tulee viestit. Käyvänsä enemmän keskustellaan kasvokkain. Päivän, viikon rytmit ja toiminnot tulee niinku ilmoitusluotoisesti.	Kyllä on ja saan riittävästi tietoa. Tää on tällainen kodinomainen paikka. Ku tekkin on tääl perälylyt asunut ni on varmaan niinku jo pienest pitäen totuttu siihen, et se on se niinku pieni porukka vet. keskust. ryhmien suuret koot. Et mä en osais kuvitella et mä veisin sinne. Yhteistyö koulun kanssa. Se on ihan valtava etu siin, kun lapsi siirtyy koulun puolelle, et siel on niinku tutut ja paikat ja opettajat.	No se vähän riippu tuomaan ja haken Jos on monta nimi tai hakemas niin e aikaa jääää odotti tietää siit päiväst. Mut et kyl niinku, aina järjestetty.

1	Haastatteluteemat ja haastattelukysymykset	H1	H2	H3
3	Teema 3:			
4	4 VANHEMPIEN OSALLISUUDEN EDISTÄMINEN			
6	1. Mitä toivoisit päiväkodin yhteistyöltä?	Läsnäoloa ja siihen panostamista. Mut ehkä jotain muita keinoja, kuin ne säädökset, et jokaiseen vanhempaan pitää ottaa kontakti, kun he hakevat lapsen. Wilma levittäms jossain vaihees myös päiväkotin, koska se on vaan se nykyaikainen viestintäkanava. Monesti noi VASU-keskustelut voi olla vasta keväällä. Kun se on kuitenkin varhaiskasvatukseen kehityksenkestelu, niin sillä kehityksellä ei enää tee mitään, jos on kaksi kuukautta jäljellä. Et tietyllä tavalla ne sijoittuisi niinku vanhan vuoden puolelle. Ja ehkä siihen pikaisien jottain panostuksi enemmän. Sellaisia kysymyksiä, johan vanhemmat pystyis etukäteen valmistautumaan. Et ei ne tuu siin keskusteluse esille et pystyt vähän miettimään kotona ja käymään sitä läpi.	No se nyt on pääasia, et ne on tääl paikain päällä, kun tulen hakemaan niit kottii. Et mul oo sellasi niinku mitään odotuksia.	On jo monenäköistä tosi hyvä toimintaa kakkopuolin. Lapset käy SPR:n vanhuksen ystäväpäivissä säännöllisesti esintym. Osuuspankin kakkukahvituisin osallistuminen, joulukirjko, kevätkirjko. 80-v. vanha nainen kertomas lapsille siit menneen ajan elämäst.
24	2. Järjestääkö päiväkotit mielestäsi riittävästi tai liian vähän mahdollisuuksia vanhempien osallisuudelle?	Mun mielestä riittävästi. Et oo aikaa. vaihtoehdot pitää olla. Jollai tasoi päiväkodin tulis enemmän olla mukana siin lapsen kasuussa vanhempien tukena. Vaik ehään se oo sen tehtävä vanhempien tukena olla varhaiskasvatuksen puolella. Mut kun se vaan tuntuu, et tarve on niin vahva nykyään. Se kolminaisuus vanhemmat, varhaiskasvatus ja neuvola. Et sen jotenkin vahvistaminen. Et tietyllä tavalla siit tulee vahvempaa työskentelyä ainakin niil vanhemmil, jotka tarvii sitä apua	Tarpeeksi. Et oo mikään asia jääny sanomatta , ettei ois ollu jollai tavalla siihen mahdollisuus.	No kyl mun mielest riittävästi. Et kun kaikinpuolin tähän pystyy itte vaikuttamaan. Ja mielipiteet otetaan huomioon.

Liite 5. Esimerkki laadullisen aineiston ryhmittelystä

VANHEMPIEN OSALLISUUS MYNÄMÄEN VARHAISKASVATUKSESSA

Taulukko 1. Mitä kuuluu vanhempien osallisuuteen? (ryhmittely eli klusterointi)

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka
Kodin vastuualueista huolehtiminen Kodilla päävastuu lapsen hoitamisesta Vanhempi osallisena lapsen kasvuun	Kodin vastuualueiden tiedostaminen
Vanhemman kiinnostuneisuus Vanhempi kertoo oman lapsensa tapahtumia/mistä lapsi tykkää Vanhemman mahdollisuus osallistua päiväkodin arkeen Kasvatuskumppanuudessa toimiminen	Vanhemman kiinnostuneisuus ja aktiivisuus
Vanhempien ryhmätyöt vanhempainilloissa Osallistutaan järjestettyihin tapahtumiin Retket Vasukeskustelu	Varhaiskasvatuksen arjessa tapahtuvia vanhempien osallisuuden muotoja
Erytyislapsen kohdalla enemmän asiaa Erytyislapsen huomioiminen päivittäisissä kohtaamisissa Erilaiset tarpeet jokaisen lapsen kohdalla	Lapsen yksilöllisten tarpeiden huomiointi
Toimitaan yhdessä Mahdollisuus vaikuttaa toiminnan sisältöihin Vastavuoroinen yhteistyö Molemmin puoleinen aktiivisuus Vuorovaikutus Läsnäolo	Vastavuoroinen vuorovaikutus
Suullinen ja kirjallinen informaatio Päiväkodin toiminnan näkyväksi tekeminen Päivittäisten kuulumisten vaihtaminen tulo- ja hakutilanteissa Kysytään vanhempien toiveita aktiivisesti	Tiedottaminen varhaiskasvatuksessa